

NaderBekeken

Hype of hoop?

Verder in dit nummer o.a.:

- Feestkleed en overall
- Het Woord licht voor
- Oude koeien

Een vreselijk gezicht

Schriftlicht

Marten de Vries

'Ik zal je opnemen in deze kring' (Zacharia 3:7c; lees hele hoofdstuk)

Ben je blij met de kerk? Durf je er trots op te zijn? Mensen mee te nemen? Of schaam je je er eigenlijk voor? Vanwege de voorgangers met name? Heeft je kerk toekomst? Hebben critici geen recht van spreken? Eigenlijk niet, nee. De kerk is het project van God.

Zacharia is de grootste van 'de kleine profeten'. Als jonge priester ziet hij acht visioenen die allemaal hetzelfde thema hebben: God heeft zijn kerk vurig lief. Na drie fantastische voorstellingen krijgt hij een vreselijk gezicht. De hogepriester Jozua staat in vuile plunje voor 'de engel van de HEER'. Het is 'dé engel' bij uitstek. In hoofdstuk 1 treedt hij op als advocaat van Gods volk. Satan staat erbij om tégen hem te pleiten. Wat heeft dit allemaal te betekenen? Gods kerk, vertegenwoordigd door Jozua, heeft na de vrijmaking uit de deportatie naar Babel last van viezigheid. De duivel lacht zich dood. Zijn advies lijkt logisch. God kan maar beter z'n handen definitief aftrekken van zijn kerk. Hag-

gai en Zacharia doen er wijs aan hun missie op te geven. Het wordt nooit meer wat met stad en tempel. Stop er toch alsjeblieft mee!

De duivel is bekend uit de geschiedenis van Job. Hij is 'de slang van weleer', altijd uit op de ondergang van Gods kerk en kinderen. Maar hij is niet van gisteren alleen. Ook vandaag probeert hij uit alle macht te demotiveren. Zo van: houd toch op met die kerk. De schoonklinkende liturgie op zondag is een aanfluiting. Mensen vormen geen gemeenschap maar leven voor zichzelf. En ze doen bij brood en beker ineens alsof alles koek en ei is. De voorgangers zijn soms allesbehalve voorbeelden voor

'de kudde'. Eertijds kwam de tempel maar niet weer van de grond. Vandaag verlaten mensen bij bosjes de kerk. Ze proberen nog eens een sexy kerk of zeggen het hele geloof vaarwel. Gebouwen krijgen andere bestemmingen of worden gesloopt.

Geen kunst aan om een hele waslijst te bedenken. Maar dat is niet alles. Ons wordt door Zacharia's ogen een blik in de hemel gegund. De kerk is Gods project. De engel, in wie Gods nog niet mensgeworden Zoon zijn schaduw vooruitwerpt, bidt voor zijn gemeente en snoert Satan z'n grote bek. Hij ontnemt hem alle recht van spreken. Jozua kan ondanks alles zijn gang gaan. Want de tempel komt wel degelijk af. Dankzij Jezus Christus kunnen wij de vuile was op zondag buiten hangen en met schone kleren samen aan tafel. Eenmaal mogen we, compleet in het nieuw gestoken, de hemel binnengaan.

Drie wandelingen

Het ziet er niet best uit voor Josadaks zoon Jozua. Wat moet hij met dit volk beginnen? Ze zijn destijds voor straf op transport gezet naar wat nu Iraq heet. Als ze dan toch geen afgescheiden zuil wilden vormen, moest het maar een puinhoop worden. Ze mochten naderhand op hun schreden terugkeren. Maar zijn ze nu, na wederkeer uit de Babylonische ballingschap, werkelijk gereformeerd? Zuiver op de graat? Dat kun je niet serieus beweren. En hijzelf is als ambtsdrager ook verre van perfect. Hij ziet er eigenlijk niet uit. Niet gekleed in 'zuiver, stralend linnen', maar te vies om aan te pakken. Laat staan om op de Verzoendag het allerheiligste te betreden. Zijn de tempelherbouwplannen niet bij voorbaat met zinloosheid geslagen?

We kijken met de priester-profeet mee en zien het volgende tafereel. 'De engel van de HEER' stuurt zijn onderengelen aan het werk. Jozua wordt, niet ondanks maar vanwege zijn vuiligheid, wél aangepakt. Gods knechten moeten hem verschonen. Gods Zoon in aantocht ver-ont-schuldigt hem en Jozua wordt van schoon goed voorzien. Hij wordt met een gelikt ambtskostuum getooid. In vol ornaat, met waardige nieuwe tulband en al, mag hij aan de slag. 'Ik zal je opnemen in deze kring', zo spreekt de HEER van de hemelse legers via zijn Tweede Persoon. Met de heel oude, letterlijker vertaling, gesproken: 'Ik zal u wandelingen geven onder dezen, die hier staan.' Die 'dezen', dat zijn de engelen. En onze gedachten verplaatsen zich naar Yom Kippoer, de Grote Verzoendag. (Dit jaar voor de joden op 23 september.)

Op die grote dag eenmaal per jaar moest de hogepriester vanuit de ruimte rondom de tabernakel, de 'voorhof', tot achter het voorhangsel drie 'wandelingen' maken. Eerst moest hij komen met wierook. 'Als reukwerk voor Gods aangezicht.' Bij wijze van gebed, om überhaupt voor God te mogen verschijnen. Vervolgens – 'wandeling' 2 – met een schaal vol stierenbloed. Dat was het zond- of reinigingsoffer, tot verzoening

voor zichzelf en de familie Aäron. En pas dan met bokkenbloed dat goed was voor verzoening van het totale kerkvolk. Je leest het hele verhaal in Leviticus 16. Zó kon de man verkeren tussen de op het gordijn geborduurde en de houten wanden gegraveerde cherubijnen. 'Ik zal je opnemen in deze kring', luidde het evangelie voor Jozua.

Jozua mocht het heiligdom betreden. De unieke engel had de belemmeringen opgeruimd. 'Van het begin van de wereld tot aan het einde vergadert de Zoon van God Zich een gemeente' (HC zd. 21). 'Een heilige vergadering van gelovigen die hun heil verwachten van Jezus Christus, gewassen zijn door zijn bloed' (NGB art. 27). Alle reden om kerkopbouw ter hand te blijven nemen. Geen enkele reden om ambities van jaarplannen te temperen. Wie stenen stapelt, doet dat in dienst van de grote Bouwheer: God zelf.

Kind aan huis

Waardoor kun je enthousiast kerklid zijn en blijven? Niet door vooral en alleen te letten op wat 'de mensen' (waar je er zelf één van bent) allemaal doen of laten. Doe je dat, dan geef je gehoor aan Satan die ook Jozua al belasterde. Wel door te onthouden wat de kerk in wezen is: eigendom van God, werk van Jezus Christus. Je kunt ook zeggen: het product van Gods uitverkiezing. Dat past bij de inhoud van vers 2 van Zacharia 3: 'De HEER, die Jeruzalem heeft uitverkozen, zal jou het zwijgen opleggen.'

Israël, naderhand uitgebreid met mensen van 'alle landen en volken', was Gods uitverkoren volk. Niet om het een of ander. Het waren 'onverdiende zaligheên', die Gods volk naderhand nog royaal verspeelde bovendien. Uit 'grondelooz' ontferming' stuurde Hij zijn 'dienaar', 'de telg aan de stam van David' – dat zijn woorden uit vers 8. Dit Kind kon de was doen. Hij zou ons smerige goed aantrekken. In hoogsteigen Persoon de tempeldienst vervullen. Zelf bloeden als een Lam. 'In één enkele dag', vers 9: de Bêste Vrijdag ooit, zou zijn rode bloed de puperrode zonden neutraliseren. Radicaal, zodat het

NaderBekeken

- **Schriftlicht**
Een vreselijk gezicht 194
Marten de Vries
- **Kroniek**
Discipelschap – hype of hoop? 197
Gefocust op Jezus? 198
Oefenen 201
Jan Wesseling
- **Thema**
Nieuwe kijk op ambt 203
Hans van Pelt
- **Woordwaarde**
Anderen het Woord voorhouden 206
Rob van Houwelingen
- **Column**
Wetenschappelijk bewijs 208
Rufus Pos
- **Rondblik**
Slechts een aarden pot 209
Anne van der Sloot
Oude koeien uit de sloot? 212
André van Leeuwen
- **Opgewekt ge-reform-eerd**
Risico 214
Jan Wesseling
- **Gemeentebreed**
Het zal wel gewoon tussen je oren zitten... 215
Jan Blok
- **Gelezen**
Van de Beek over de schepping 217
Aryjan Hendriks
- **Gedicht**
Nieuwbouw. A. Marja 220
Gert Slings
- **Persrevue**
Samenwonen erg? Als je maar vroom bent 221
Perry Storm
Zuid-Afrikaanse nuchterheid 224
Ferdinand Bijzet

voorhangsel dat zondige mensen van de heilige God scheidde, kon worden opgedoekt.

Als Priester-Koning kon Hij voorgoed het echte hemelse heiligdom binnengaan. Terwijl Hij 'de aanklager' verschrikkelijk liet afgaan. 'De grote

schaduw in engel én priester. Jozua mocht met feestkleed aan het heiligdom betreden. Dankzij het kind in aantocht dat – in het Grieks – 'Jezus' heten moest: 'Want hij zal zijn volk bevrijden van hun zonden.' Jezus is de Jozua van Zacharia. De tempel kon worden herbouwd omdat dé tempel zou worden

voorhoven bewaakt, zal Ik je opnemen in deze kring." Satan kan zijn praatjes voortaan voor zich houden. Hij heeft niets in te brengen dan lege briefjes. Vol goede moed mochten ze in de tijd van Zacharia de handen weer uit de mouwen steken. De ene steen op de andere. In dezelfde *mood* mogen wij na de zomer weer aan de slag met allerlei kerkelijke activiteiten. Met van alles en nog wat dat vandaag de dag hoort bij de 'bewaring' en de 'vermeerdering' van Christus' kerk.

Er is van alles en nog wat voor verbetering vatbaar. Daarover moet niet SÁtan iets te zeggen hebben. We mogen het neerleggen voor de HÉÉR. Ons laten schoonpraten door Hem die in Woord en sacrament alle aandacht opeist. Als God zijn kerk liefheeft, zouden wij er dan negatief over praten? Hij wil ons allemaal gebruiken. 'Als levende stenen' voor zijn 'geestelijke tempel'. Hij wenst dat wij 'een heilig priesterschap' vormen. Daar zijn we voor 'uitverkoren'.

Wij mogen 'zonder schroom naderen tot de troon van de Genadige' (Heb. 4:16). Als volgelingen van onze Heer en Meester. 'Ik zie een poort wijd open staan.' Zondagse kleren zijn uit. Geen probleem: we kunnen Christus aantrekken als kledingstuk. Een overall waarin je enthousiast de handen uit de mouwen kunt steken.

Ds. M. de Vries is predikant te Bedum.

De profeet Zacharia (Michelangelo)

draak werd op de aarde gegoooid. Hij is de slang van weleer, die duivel of Satan wordt genoemd en die de hele wereld misleidt. (...) Toen hoorde ik een luide stem in de hemel zeggen: (...) "De aanklager van onze broeders en zusters, die hen dag en nacht bij onze God aanklaagde, is ten val gebracht" (Op. 12:9-10)

Christus ging de hemel binnen. Hij is daar kind aan huis. Zacharia zag zijn

afgebroken. Wij kijken terug: wat is er volbracht? En wij kijken vooruit. Hoe ziet God de kerk voor zich? 'Je muren staan mij steeds voor ogen', luidt het actuele godswoord uit Jesaja 49:16.

Lege briefjes

'Dit zegt de HEER van de hemelse machten: "Indien je Mij gehoorzaamt en mijn voorschriften in acht neemt, indien je mijn tempel beheert en mijn

Nader Bekeken – speciale abonnementen

Neem een proefabonnement op Nader Bekeken! U ontvangt het blad dan drie maanden voor maar € 5,-. Wilt u iemand een waardevol cadeau aanbieden? Denk dan eens aan een geschenkabonnement op Nader Bekeken.

Het kost u slechts € 17,- en hij/zij ontvangt het blad dan een jaar lang!

Kijk op www.woordenwereld.nl of www.bladenbox.nl of bel 0900-226 52 63 (€ 0,10 p.min.).

Discipelschap – hype of hoop?

Kroniek
Jan Wesseling

Je kunt er niet meer voor weglopen. Terwijl je het woord twintig jaar geleden nauwelijks hoorde, kom je het nu om de haverklap tegen. Boeken verschijnen in de handel, blogs worden erover geschreven op internet, onliners stemmen tot nadenken: 'Jezus roept leerlingen, geen kerkmensen.'

De kerk moet zich leren focussen op discipelschap. Het lijkt de toegeworpen reddingsboei voor een bijna zinkend kerkschip. Er gloort hoop in bange dagen. Of is het de zoveelste hype, waar we aan moeten geloven?

Achtergrond

Over discipelschap zijn de laatste jaren heel wat boeken verschenen. Het begrip 'discipleship' is komen overwaaien uit de Engelstalige wereld en via de evangelische beweging ook doorgedrongen in Nederland.

Sake Stoppels beschrijft in zijn boek *Oefenruimte* zijn ontdekkingstocht op dit terrein. Opvallend genoeg ontbreekt het woord 'discipelschap' tot op heden in veel kerkelijke literatuur, terwijl het woord in evangelische kring een heel gebruikelijke term is (p. 14). Toch is ook in gevestigde kerken groeiende aandacht voor discipelschap. Kijk maar naar een beweging als 'Nederland zoekt' of naar de titel van een boek als *Bouwen aan een cultuur van discipelschap*.

Stoppels schrijft tegen de achtergrond van zijn eigen PKN-kerken, kerken met een actieve kern en daaromheen vaak een grote rand. Maar de eigenheid van

kerk-zijn is meer dan het huldigen van gezamenlijke standpunten. Het is een *way of life*.

Alleen: wie hebben zich die *way of life* eigen gemaakt? Alle in het ledenregister ingeschreven mensen? Of is het ook heel goed mogelijk dat je wel kerklid bent, maar geen echte discipel van Jezus? Niet toevallig gaat het tweede hoofdstuk bij Stoppels ook over nieuwe gestalten van christelijke gemeenschapsvorming en participatie.

Dat laatste woord is van groot belang. In hoeverre mag je van kerkleden ook verwachten dat ze met hart en ziel betrokken zijn? Kent het kerkschip alleen maar goed gemotiveerde bemaningsleden? Maar hoe toegankelijk ben je dan nog voor een willekeurige gast, of voor de twijfelaar, of voor degene die nog in een groeiproces zit? Of zijn er ook passagiers die meedeinen op de inspanning van anderen? Of mensen die vrijblijvend een kijkje aan boord komen nemen? Hoe verhouden individu

en gemeenschap zich? En hoe gemak en uitdaging, comfort en challenge?

Herkenbaar

Laat de achtergrond in eerste instantie die van de Angelsaksische wereld zijn en van vaak wat meer volkskerkachtige kerken als de PKN, veel van de gesignaleerde spanningsvelden zijn wel herkenbaar.

Dat begint meteen al wanneer je de motivatie leest waarom sommige kerken in Engeland resoluut het roer omgooien. Je kunt wel honderd keer roepen dat de kerkdeur voor iedereen openstaat, maar wanneer nauwelijks iemand van buiten binnenkomt en wanneer – eenmaal binnen – een gast zich buitengesloten voelt, dan wordt het zaak er zelf op uit te trekken. Uit het gebouw, weg uit het over-geregelde instituut, de straten op en de buurten in. *Breakout* is ook de titel van een boek; in het Nederlands: *Waarom Jezus de kerk verliet*.

Hoe doortimmerd je liturgie in een kerkdienst ook is, voor de hedendaagse kerkganger is die weinig doorzichtig meer, laat staan van begin tot eind doorleefd. Kerkdiensten voelen vreemd, uit een andere wereld, iets van vroeger. Ze werken onbedoeld ook zomaar vervreemdend.

Daar komt bij dat het verleden nogal eens als wettisch en moralistisch is beleefd. Juist die stellige overtuigingen en heldere normen vormden ook zomaar een harnas zonder ziel. Je leerde

misschien christelijk te leven, maar er klopte voor je gevoel geen hart in.

Verschuiving

Parallel aan deze ontwikkeling doet zich ook het feit voor dat de samenleving in rap tempo verandert. De christelijke zuilen zijn inmiddels grotendeels afgebrokkeld en de samenleving is geseculariseerd. Hebben we niet veel te veel vooral gepraat en zijn we niet al veel te lang intern gericht geweest? Wat betekenen wij als christenen eigenlijk voor de wereld waarop we wonen? Hoe geven we handen en voeten aan het geloof dat wij als gemeente Christus' lichaam op aarde zijn? Betrek dat maar op je eigen leven. Je bent wel lid van een gemeente, en gaat regelmatig ter kerke, maar ben je ook herkenbaar als discipel van Jezus? Dat vraagt om een persoonlijke keus, om enthousiaste toewijding, om betrokken inzet en ook om een gemeenschap waarin je dat leert en elkaar daarin stimuleert. Maar waar vind je zo'n gemeenschap, en hoe word je discipel in de praktijk?

Over de hele linie zie je ook een verschuiving optreden van denken naar doen, van ergens iets van vinden naar ergens daadwerkelijk aanwezig zijn. Zoals iemand schreef: 'Geloven wordt niet gekenmerkt door een set overtuigingen, maar door een set praktijken.'

Identiteit

Enige tijd geleden woonde ik een congres bij van de Vereniging van Gere-

formeerde Studenten in Utrecht. Daar sprak een niet-christelijke filosoof over hoe jongeren in deze tijd hun identiteit vormen. Vroeger werd die identiteit vanaf je wieg al bepaald. Als je geboren werd in een dorp, nam je doorgaans bij het opgroeien de opvattingen en gewoonten uit het dorp over. Je identiteit werd sterk bepaald door je sociale omgeving. Jongeren van nu zijn gelukszoekers. Want dat is wel het grote gebod: je moet geluk hebben, genieten en succes uitstralen. Zij zijn sterk geneigd hun identiteit op te bouwen op alle plekken waar dat te vinden lijkt. De hele wereld is daarbij hun dorp. Wat helpt mij om goed voor de dag te komen en gelukkig te leven? Het doel heiligt het middel. Je beproeft je geluk op elke plek die je daarbij verder lijkt te helpen en je dat goede leven kan leren. Zij zoeken dus oefenplekken voor het goede leven. Dat kan ertoe leiden dat ze het ene product hier en het andere elders bemachtigen. Het levert shopgedrag en netwerksamenlevingen op, gericht op het doel. Op facebook zie je dat zomaar terug, en niet alleen voor jongeren. Met andere woorden: de manier waarop gemeenschappen gevormd worden, is aan drastische veranderingen onderhevig.

Verlangen

Het lijkt me goed om het verlangen achter veel van deze ontwikkelingen in beeld te hebben. Achter de 'discipelschaps-revival' schuilt de zoektocht naar wat het eigene is van de kerk in

de hedendaagse samenleving. De kerk moet zich niet aanpassen aan de hedendaagse cultuur, maar weer tegendraads durven zijn.

Je voelt het verlangen naar een toegewijd christen zijn, met de daad, in de praktijk en van betekenis voor de samenleving. Christen zijn, Jezus volgen, niet als passagier met behulp van een formeel lidmaatschap, niet door een regelmatige kerkgang uit macht van de gewoonte, niet door jezelf op te sluiten in je comfortabele kring van gelijkgezinden, maar door een bewust, bezielde en betrokken volgen van Jezus. Met alle consequenties van dien. Een *way of life*. Stoppels omschrijft dat als volgt: 'Een leerling van Jezus Christus is een mens die in de kracht van de heilige Geest en in verbondenheid met (de) kring(en) van andere leerlingen over de volle breedte van zijn of haar leven het verlangen heeft te leren leven in zijn spoor, en zijn leven daadwerkelijk en duurzaam richt op het Rijk Gods zoals Jezus Christus dat belichaamde en verkondigde.'

De gemeente dient een oefenplek te zijn om dat discipelschap te leren, met vallen en opstaan te oefenen, elkaar te stimuleren en binnenkomende gasten ervan te laten proeven.

Jongeren van nu zijn gelukszoekers

Gefocust op Jezus?

'Jezus roept leerlingen, geen kerkmensen.' Die prikkelende onliner stemt tot nadenken. Ik begrijp de bedoeling en kan die ook billijken. Daar kunnen we onze winst mee doen. Tegelijk wil ik een aantal kanttekeningen plaatsen, als bijdrage aan de bezinning.

Discipel

Navolging van Jezus Christus is een bijbels thema. Het verlangen naar toewijding en bezieling is te midden van

lauwheid en secularisatie heel begrijpelijk. In je eigen denken, doen en laten 'op Jezus lijken' is ook het verlangen van mijn hart. En toch... Mijn aarzeling begint al bij het woord

'discipel'. De herkomst is duidelijk: in sommige vertalingen gebruikt Jezus het in de grote opdracht die Hij heeft nagelaten in Matteüs 28: Maak al de volken tot mijn discipelen.

Maar dat zei Hij wel tegen zijn aller-eerste discipelen. Kun je die opdracht wel tijdloos overplaatsen naar hier en nu? Wat bedoelt Jezus eigenlijk met die aanduiding 'discipel'? Is de betekenis voor de discipelen toen wel dezelfde als die wij er nu aan geven? Het geeft op z'n minst te denken dat het woord nauwelijks terugkeert in de brieven van de apostelen.

Aardse Jezus

Wat mij ook opvalt, is dat vrijwel altijd de persoon van Jezus als navolgenswaardig voorbeeld getekend wordt. Die benadering heeft zeker recht van spreken. Zegt de Bijbel niet dat wij moeten leren liefhebben, zó als Jezus ons heeft liefgehad? En dat Jezus ons een voorbeeld heeft nagelaten en wij in zijn voetsporen mogen treden, zelfs als we omwille van Hem lijden? Staat in de Catechismus niet dat de Geest van Jezus ons 'vernieuwt naar zijn beeld'? Tegelijk is dat maar een deel van het verhaal. Vaak gaat het over de persoon van Jezus op áárde als voorbeeld. Dat zijn volmaakte leven onder de zon diende als verzoeningsoffer om de weg te plaveien naar de troon in de hemel, komt nauwelijks in beeld. Dat kan de blikrichting scheeftrekken. Om twee redenen.

Onnavolgbaar

Allereerst blijft zomaar buiten beeld dat Jezus ook onnavolgbare kanten heeft (zie ook het maartnummer van *Nader Bekeken*). Expliciet zegt Jezus dat tegen zijn discipelen in Johannes 13:36: Waar Ik heenga, kun je Mij nu niet volgen, maar je zult Mij later volgen. Zijn levensweg is ergens al onnavolgbaar, omdat Jezus uniek was. Als vol-

maakt mens, als Middelaar tussen God en mensen is Hij niet te volgen. Daar was Hij te uniek voor, zijn persoon als God en mens ineen te complex en zijn levenstaak te veelomvattend.

Maar wanneer het lijden van Jezus echt op volle kracht gaat doorzetten, kunnen zijn discipelen Hem niet meer volgen. Ook Petrus moet afhaken: De haan zal niet kraaien, voordat je mij driemaal verloochend hebt (vs. 38). Pas later zullen de discipelen arriveren waar Jezus eerder al is aangekomen (14:3). Ik voel veel voor de uitleg dat Jezus hier doelt op zijn wederkomst.

De weg wordt opgebroken

Kortom, de weg achter Jezus aan wordt voor ons opgebroken, wanneer Hij zijn plaatsvervangend lijden ingaat, weer uit de dood opstaat en naar de hemel als zijn thuis teruggaat.

In de hemel

Jezus' levensweg eindigt niet wanneer Hij op aarde uit beeld verdwijnt. Na de evangeliën vertelt het boek Handelingen het vervolg van het verhaal. En: het bijbelboek Hebreeën vraagt voortdurend aandacht voor Jezus in de hemel! Zijn levensweg loopt door, tot aan de troon van God. Zoals de hogepriester in het oude verbond één keer per jaar

door de voorhof liep en vervolgens door het heilige, daarna het gordijn opzieschoof om binnen te gaan in het allerheiligste vertrek van Gods verblijfplaats op aarde, zo hebben wij een Hogepriester die de hemelen is doorgegaan om bij de troon van God voor ons te pleiten. Hij hoeft niet steeds weer, voortdurend voor zichzelf verzoeningsoffert te brengen, Hij mag in de hemel dienst doen om het grote offer van Golgota, dat in één keer voor altijd toereikend is, tot gelding te brengen voor óns. Dankzij het verzoenende offerbloed van Jezus hebben wij de vrijmoedigheid om óók door het voorhangsel heen naar binnen te gaan in het heiligdom van God, langs deze wonderlijke en nieuwe weg die Jezus voor ons heeft ingewijd (Heb. 10:19v).

Focus

De Hebreeënbriefferoept ons uitdrukkelijk op onze aandacht te richten op Jezus, onze Hogepriester in de hemel (Heb. 3:1; 12:2). In dit leven zien wij nog niet dat alles in de wereld aan Hem onderworpen is, maar we zien wel dat Jezus vanwege zijn lijden en dood nu met eer en luister gekroond is. Onze focus is dus ge-

richt op Jezus Christus in zijn glorie. Daarmee is een pleidooi voor discipelschap niet van tafel, maar het bewaart je wel voor blikversmalling. In een blog na de zomervakantie van 2014 komt Jos Douma met de ontboezeming dat hij 'om' is. Voorheen bekeek hij de om zich heen grijpende aandacht voor discipelschap wat vanaf een afstand. Het leek een soort evangelisch activisme, waarmee hij zich niet verbonden voelde. Maar na de zomer vindt hij dat het niet anders kan of discipelschap moet de 'centrale focus van het werk in de kerk' zijn (blog 25 aug. 2014). De boekjes van Jos Douma over *Jezus kennen* en *Jezus uitstralen* kennende,

lijkt het me dat hij niet zal bedoelen dat we nauwelijks oog moeten hebben voor Jezus in zijn hemelse glorie. Wel plaats ik vraagtekens bij de aanduiding 'centrale focus'. Om twee redenen.

Kerk en kerkmensen

Wanneer onze belijdenis vraagt naar de 'eigenheid' van de kerk, komt allereerst Jezus in beeld! De Zoon van God verzamelt Zich uit de hele wereld een gemeente, die uitgekozen is om eeuwig te leven (HC zd. 21). Deze kerk is een heilige vergadering van gelovigen, die al hun heil verwachten van Jezus Christus, gewassen zijn door zijn bloed en geheiligd door de Geest (NGB art. 27). De centrale focus richt zich op Jezus in de hemel.

Tegen die achtergrond zie je bij discipelschap zomaar een verschuiving optreden in de blikrichting. Van zijn activiteit vanuit de hemel naar ons doen, van zijn spreken naar ons gehoor geven, van de verkondiging naar onze manier van gemeente-zijn. Ik geef toe, ik zet ze even in een dilemma tegenover elkaar. Niet om ze tegen elkaar uit te spelen, ook niet om nadenken over discipelschap in een kwaad daglicht te zetten, maar wel om duidelijk te maken dat hier wezenlijke vragen aan de orde zijn rond kerk, liturgie, verkondiging en ambt. Wat bepaalt of een gemeente een gemeenschap van Jezus is?

En waaraan herken je de ware gelovige? Onze voorvaders gaven als antwoord op die vraag: 'Zij die bij de kerk horen, zijn te kennen aan de kenmerken van de christenen, namelijk aan het geloof en hieraan dat zij, na de enige Heiland Christus aangenomen te hebben, de zonde ontvluchten en de gerechtigheid najagen, de ware God en hun naaste liefhebben, niet naar rechts of naar links afwijken en hun oude mens met zijn werken kruisigen. Dat wil echter niet zeggen dat er geen grote zwakte meer in hen zou zijn, maar door de Geest strijden zij daar elke dag tegen, hun leven lang. Zij nemen voortdurend hun toevlucht tot het bloed, de dood, het lijden en de gehoorzaamheid van de Here Jezus, in wie zij vergeving van hun zonden hebben door het geloof in Hem.'

Kenmerkend voor de christen is zijn of haar geloof! En ons volgen van Jezus, maar met vallen en opstaan. Jezus' discipelen zijn maar al te vaak struikelende volgelingen. Discipel worden is ook een leerschool in genade. In de liefde van Jezus.

Verhouding

Wanneer de Hebreeënbrief onze focus richt op Jezus als Hogepriester in de hemel, heeft dat ook te maken met onze ónvolmaaktheid. Met ons gebroken bestaan, met het feit dat wij vaak niet zo goed Jezus kunnen volgen, met het bittere gegeven dat wij in ons leven onder de zon nog niet ervaren dat alle dingen aan Jezus onderworpen zijn. Een voortdurend pleidooi voor discipelschap loopt het risico te suggereren dat wij Jezus kunnen navolgen, nadoen, waarbij het altijd unieke karakter van zijn persoon en werk vervaagt. Ik mag niet zeggen dat degenen die zo'n pleidooi voeren, dat voor ogen staat. Daarmee zou ik hun onrecht aandoen. Maar de naar mijn besef wat eenzijdige focus op de aardse Jezus loopt wel dat risico. De vraag is opnieuw in hoeverre wij Jezus kunnen volgen, ook in ons leerling en discipel zijn. In hoeverre zal hierin de gebrokenheid van dit leven zich wreken? Opnieuw krijgen we dus ook te maken met de vraag hoe rechtvaardiging en heiliging zich verhouden. Hoe

je het voorbeeldige leven van de aardse Jezus en zijn niet aflatend pleidooi voor ons in de hemel als hogepriester op een gezonde, bijbelse en evenwichtige manier met elkaar verbindt. Hoe verhouden Christus vóór ons en Jezus dóór ons zich tot elkaar?

Geest

In dit verband een laatste spannende vraag. Zoals al gezegd, het pleidooi voor discipelschap komt voort uit het begrijpelijke verlangen om in deze wereld een toegewijd christen te zijn, betrokken op Jezus' gemeente, daadwerkelijk en heilzaam in onze maatschappij aanwezig en met een navolgenswaardige uitstraling voor de mensen. Discipelen zijn eropuit om ook weer discipelen te maken. Maar, ik zeg het in alle voorzichtigheid, trilt daar ook niet zomaar een stukje tijdgeest in mee? Het idee van uitstraling, van maakbaarheid, van zelfontplooiing, om zodoende als kerk en als christenen een betekenisvolle speler te kunnen zijn op het terrein van de samenleving? Een spannende vraag, vind ik: is iets (ook) tijdgeest, of is het uit de Heilige Geest? Het laatste woord mag daarom nog niet gezegd zijn.

*Christus vóór ons,
Jezus dóór ons*

Oefenen

Een pleidooi voor discipelschap loopt het risico van activisme: we moeten ineens weer van alles. Het risico van moralisme ook: je moet weer aan bepaalde maatstaven voldoen, wil je goedkeuring krijgen. En dus ook het risico van een elite in de kerk: de gevorderden en de al struikelend lerenden.

Veel pleidooien hebben daar oog voor en vragen ruimte om te leren, te oefenen. Tot in de titels toe: *Oefenruimte*. *Oefenplaatsen*. De gemeente is ook een leerschool.

Ontwikkeling

Vroeger werd je identiteit vanaf je wieg al bepaald door het dorp waar je geboren werd. De kerk heeft ook lange tijd zo gefunctioneerd. Wat je moest geloven en hoe je hoorde te leven, dat bepaalde de kerk. De opgroeiende generatie van nu is op zoek naar het goede leven en sprokkelt links en rechts haar ervaringen bij elkaar. Jongeren zijn op zoek naar oefenplekken, om het leven te leren.

Ik denk dat we daar goed oog voor moeten hebben. De aandacht voor discipelschap staat niet los van veranderingen in de maatschappij. Daarom hebben al die pleidooien voor discipelschap mij ook geraakt. Vanwege het herkenbare verlangen erachter en

vanwege de aansluiting bij de eigen tijd. De kerk als 'dorpssamenleving' is verleden tijd. En die tijd komt ook niet meer terug.

Verademing

Maar hoe dan? Moet je bestaande geïnstitutionaliseerde kerken dan binnen korte tijd ombouwen tot discipelschapsscholen? Lukt dat wel? En gooi je dan

ook niet zomaar verworpenheden uit het verleden overboord?

Daarbij is schrijven over discipelschap

één ding, maar ook dat blijft zomaar theorie. Een nieuwe set overtuigingen, ontstaan in de studeerkamer. Of 'whishful thinking'. Stoppels signaleert dat probleem ook wel en probeert daar zelf aan tegemoet te komen. Maar een verademing vond ik een recent verschenen boekje uit eigen kring, *Oefenen in discipelschap*. Ondertitel: 'De gemeente als groeiplaats van het goede leven'.² Het boek is ontstaan uit katernen voor een plaatselijke gemeente en zo geschreven dat allerlei gemeenten en kerken ermee aan de slag kunnen. 'Het hart van kerk-zijn en christen-zijn is dat je volgeling van Jezus Christus bent en in die navolging steeds weer en steeds meer op Hem gaat lijken. Maar dan op zo'n manier dat dit niet een nieuw zwaar juk wordt' (p. 9). Ik was benieuwd.

Nadrukkelijk hebben de schrijvers oog voor de risico's van activisme, van een dwingend moralisme, van een elitaire voorhoede in de gemeente. Maar dat hoeft ons niet te verleiden om te berusten in vrijblijvendheid. Volgelingen van Jezus zijn geroepen om in de dubbele ervaringen van elke dag hun leven bij Hem te zoeken.

Karakter

Zo'n uitdrukking moet je even op je tong proeven: mijn leven... elke dag... zoeken... bij Hem... De doelstelling van ons bestaan is dat we gaandeweg meer gaan lijken op Jezus. Dat is een groei-proces. Mooi en fijnzinnig wordt beschreven hoe dit geestelijke proces van ingroeien in Christus training vraagt. Oefening in christelijke deugden, zodat ze steeds meer praktijk worden en je karakter vormen. De schrijvers distanceren zich daarbij niet van de kerk, maar zien die praktijk zich ontplooiën in een gemeenschap met een zekere traditie. De christelijke gemeente is voor hen bij uitstek de plaats om praktijken uit te voeren en deugden te oefenen. De gemeente is immers de bevolking van het komende

Kerken ombouwen tot discipelschapsscholen?

koninkrijk.

Binnen die gemeenschap zijn liefde, geduld (de kunst van het wachten!), barmhartigheid en streven naar eensgezindheid essentieel. Daar moeten we ons in trainen. Dat vind ik mooi! Tegen vrijblijvendheid, individualisme en consumentisme wordt de oefening in christelijke karaktertrekken ingezet en verbonden aan de gemeenschap van Christus.

Liturgie

Daarbij zien de schrijvers de liturgie als het centrum van het christelijke leven en samenleven. Alweer zo'n mooie verbinding! Maar dan niet liturgie in de consumerende zin van even 'een kerkdienst halen', maar in de diepe en doorleefde betekenis: met je beperkte en gebroken menselijke bestaan God zoeken, zingen, (aan)bidden, Hem aan het Woord laten, zijn genade je eigen maken, en middels doop en maaltijd aan Christus verbonden worden en dat samen vieren.

Hier had het boekje van mij nog wel wat dieper mogen afsteken. Want hier raken het verlangen om de aardse Je-

zus na te volgen en je op de hemelse Jezus als Hogepriester te focussen met elkaar vervlochten. In een betrokken en doorleefde liturgie leer je individualisme, activisme, hoogmoed en zelf-zucht af en wordt de eredienst ook een gezamenlijke oefenplek voor de liefde. Juist aan het avondmaal, de plek waar we samen Christus delen, komt Jezus' woord tot ons: Heb elkaar lief, zoals Ik jullie heb liefgehad. Bewustwording en stimulans kunnen we daarbij heel goed gebruiken.

Tegendraads

Wat is eigenlijk de reikwijdte van Gods genade? Ik werd diep getroffen door een citaat uit een ander recent verschenen boek: *Tegendraads en bij de tijd* van Wim Dekker. Hij opent het boek met een citaat van Bonhoeffer: 'Daarom is er voor de christelijke broederschap alles aan gelegen, dat het van het eerste ogenblik duidelijk wordt dat christelijke broederschap geen ideaal is, maar goddelijke werkelijkheid. Dat is het eerste. En in de tweede plaats dat zij een geestelijke en geen psychische werkelijkheid is.'

Hopelijk voelt u hoe spannend deze opmerking is. Waardoor wordt de gemeenschap in de kerk bepaald? Door gezamenlijk gedeelde en nagestreefde idealen? Of is de gemeenschap een geestelijke (pneumatische) werkelijk-

heid, die we door geloof zien en binnengaan?

En: wat is het karakter van Gods genade? Nog een citaat (ik vermoed van Dekker zelf): 'Hoe meer idealen je hebt, hoe groter de kans dat je daarmee afdwaaft van de realiteit dat God er geen ideale gemeente op nahoudt. Het heeft God behaagd met zondaren te willen leven, hen met zich te verzoenen en hen in de gemeenschap met Christus te stellen. Idealen die daarboven uitgaan, hebben te maken met eigen verlangens, misschien wel met een gebrek aan zelfkennis. Ze leiden je af van de realiteit van genade.' En dan Bonhoeffer: 'Elke menselijke wensdroom die in de christelijke gemeenschap wordt binnengebracht, belemmert de echte gemeenschap en moet stukgebroken worden, opdat de echte gemeenschap zal kunnen leven.'

Hype of hoop?

Is de aandacht voor discipelschap de zoveelste hype? Zo formuleerde onlangs een ouderling het, tijdens een kerkvisite. Een oudere zuster zei: 'Ik probeer

valkuilen. Het risico van eenzijdige aandacht, van een te smalle focus, van te grote wensdromen. Tegelijk biedt het mijns inziens nieuwe (of hernieuwde) manieren om in deze tijd een levende gemeenschap van onze Heer te zijn. De uitdaging zal zijn om dat op een gezonde en evenwichtige manier te verbinden aan onze bestaande manier van kerk-zijn en samen te groeien in een liefdevol leven en eensgezind samenleven. Christus' gemeente als leerschool, waar je identiteit bepaald wordt door

wie Christus vóór ons en wat Jezus dóór ons wil doen. Een oefenplek, waar je leert wat liefde is, en genade. De oefenruimte, waar je samen traint in een deugdzaam leven en je karakter door de Geest van Jezus laat vormen. Tot meerdere eer en glorie van God. Opdat de wereld in Hem gelove.

Noten:

- 1 Sake Stoppels, *Oefenruimte. Gemeente en parochie als gemeenschap van leerlingen*, Zoetermeer, Boekencentrum.
- 2 James Kennedy, Ad de Bruijne, Hans Schaeffer, Pieter Vos en Wilma van der Jagt, *Oefenen in discipelschap. De gemeente als groeiplaats van het goede leven*, Zoetermeer, Boekencentrum.
- 3 Wim Dekker, *Tegendraads en bij de tijd. Verder in het spoor van Bonhoeffer*, Zoetermeer, Boekencentrum.

al m'n hele leven God en mijn naaste lief te hebben, en naar Gods geboden te leven.' Zo'n opmerking maakt ook nuchter. Vroomheid was er in de gemeente van Jezus Christus al eeuwenlang. De aandacht voor discipelschap kent

Nieuwe kijk op 'ambt'

In 2007 verschijnt de grondige studie van Anni Hentschel over *diakonia* in het Nieuwe Testament.¹ Het boek is opgenomen in de prestigieuze serie *Wissenschaftliche Untersuchungen zum Neuen Testament*. Het is een bijzonder boek om drie redenen:

1. van allerlei aanduidingen van bijzondere taken in de gemeente van Christus staat het woord *diakonia* het dichtst bij het huidige begrip 'ambt' zoals we dat in de kerken zijn gaan gebruiken;
2. er is in de laatste tientallen jaren een grote verschuiving opgetreden in de kijk op *diakonia*. In recente discussies over 'vrouw en ambt' is er nauwelijks aandacht geweest voor deze ontwikkeling. En dat is opmerkelijk omdat bij een vak als *diaconiek* druk gediscussieerd wordt over wat de nieuwere inzichten betekenen voor onze kijk op de taak en het werk van diakenen;²

3. de studie van mevrouw Hentschel gaat over een kernbegrip van de ambtsleer en geeft daarbij ook nog speciale aandacht aan de rol van vrouwen in het Nieuwe Testament. Alle reden dus om de inhoud van dit boek te betrekken bij de discussie over 'vrouw en ambt'.

Korte weergave

Begin jaren negentig van de vorige eeuw weet de Australische theoloog J.N. Collins overtuigend aan te tonen dat de traditionele kijk op *diakonia* op belangrijke punten tekortschiet. Het blijkt niet juist te zijn om *diakonia* op te vatten als *nederig werk of tafeldienst* van vrouwen en slaven. Het omgekeerde is eerder het geval: het gaat om *belangrijk werk* door mensen met een hoge status, zoals ambassadeurs en afgezanten. A. Hentschel rekent de uitkomsten van de studie van J.N. Collins na door de Griekse en joodse geschriften uit de tijd van het Nieuwe Testament als vergelijkingsmateriaal te nemen, en te bekijken of de conclusies van Collins stand-

houden. In grote lijnen is Hentschel het eens met Collins. Toch komt zij tot een andere conclusie als het gaat om de betekenis van *diakonia*. Legt Collins de nadruk op 'bemiddeling' als centraal moment in de betekenis van *diakonia*, Hentschel ziet 'opdracht' als belangrijkste aspect.

Patroon van relaties

Volgens Hentschel is bij *diakonia* steeds een bepaald patroon te onderkennen van relaties tussen opdrachtgever, gevolmachtigde en geadresseerde. Een *diakonos* is iemand die een opdracht heeft gekregen van de opdrachtgever. De opdracht kan een boodschap zijn, maar ook een taak zoals bijvoorbeeld onderhandelen, bepaalde diensten verrichten of contracten sluiten. De inhoud van de opdracht kan verschillend zijn, maar de *diakonos* heeft vertrouwen en volmacht van de opdrachtgever gekregen om bij de geadresseerde (of doelgroep) de opdracht uit te voeren en eventueel nader toe te lichten. Drie relaties zijn bepalend:

- a. de relatie van opdrachtgever en gevolmachtigde. De gevolmachtigde ontvangt met zijn opdracht legitimiteit en volmacht om namens de opdrachtgever te handelen en te spreken. Van de gevolmachtigde *diakonos* wordt verwacht dat hij zijn opdracht getrouw uitvoert in de geest van zijn opdrachtgever;
- b. de relatie van gevolmachtigde en geadresseerde. Door zijn volmacht heeft de *diakonos* bij het uitvoeren van zijn opdracht autoriteit, die direct verbonden is met de opdrachtgever. Staat de opdrachtgever boven de geadresseerde, dan kan de *diakonos* in het kader van zijn opdracht van die hogere autoriteit gebruikmaken, ook als hij zelf lager in rang is dan de geadresseerde. Van de geadresseerde mag verwacht worden dat hij de *diakonos* behandelt zoals passend is in relatie tot zijn opdrachtgever en de opdracht;
- c. de relatie van opdrachtgever en geadresseerde. De gevolmachtigde *diakonos* is de bemiddelaar tussen opdrachtgever en geadresseerde. Zij ontmoeten elkaar niet direct, maar het gaat uiteindelijk om de relatie tussen opdrachtgever en geadresseerde.

Bij detailexegese van teksten uit het Nieuwe Testament blijkt de benadering van Hentschel waardevolle inzichten op te leveren.

1 Korintiërs 3:5

In 1 Korintiërs 3:5 kan Paulus zichzelf en Apollos als *diakonoï* aanduiden. Daarmee is meteen duidelijk gemaakt dat zij de

opdracht tot verkondiging vervullen namens hun Zender. De inhoud, de legitimatie en de volmacht van de boodschap liggen vast in de Opdrachtgever, niet in de *diakonoï*. Het gaat ook niet om de *diakonoï*, maar om de relatie van de gemeente met God. Verder kunnen er verschillende *diakonoï* zijn met verschillende opdrachten, maar zij allen staan in dienst van dezelfde Zender. Dat vraagt om samenwerking in plaats van concurrentie.

Samenwerking in plaats van concurrentie

2 Korintiërs 3:6

God heeft in Christus de werkelijkheid van het nieuwe verbond mogelijk gemaakt. De inhoud van dat nieuwe verbond moet Paulus als *diakonos* doorgeven. Met de opdracht daartoe geeft God ook de toerusting en de bekwaamheid. Hierin ligt een opmerkelijk verschil met het toenmalig bekende Griekse gebruik van het woord *diakonia*. Daar ging men ervan uit dat een *diakonos* wegens zijn kwaliteiten een bepaalde opdracht kreeg toevertrouwd en dat hij door plichtsgetrouwe uitvoering zich als goede *diakonos* kon bewijzen. Paulus verbindt de term *diakonos* hier ook met bekwaammaking door God. Voor Paulus horen opdracht en toerusting, *diakonia* en *charisma* bij elkaar.

2 Korintiërs 4:1-6

Paulus is *diakonos* van het nieuwe verbond, waarvan het nieuwe uitkomt in de onmiddellijke toegang tot God, de gave van de Geest en de heerlijkheid die niet alleen in de boodschapper te zien is maar in de hele gemeente. De verkondiging is middel in de handen van God om de heerlijkheid van Christus aan het licht te brengen in de hele gemeente. Paulus doet niets meer dan doorgeven wat hem is opgedragen. Het resultaat van zijn werk is enkel aan God toe te schrijven. Paulus weigert consequent zich als autoritair machthebber op te stellen. Hij blijft zich zien als *diakonos*, als knecht die een Meester dient. Dat levert hem problemen op met bepaalde gemeenteleden van Korinte. Zij zien graag voorgangers die hun macht en autoriteit laten gelden. Ze leggen het optreden van Paulus als zwakheid uit, terwijl hij in werkelijkheid trouw aan zijn Meester is.

2 Korintiërs 5:11-21 en 2 Korintiërs 6:1-10

In 2 Korintiërs 5:11-21 is de *diakonia* die Paulus is opgedragen, te omschrijven als 'verkondiging van de verzoening'. De verzoening bepaalt de nieuwe verhouding tussen Opdrachtgever en geadresseerde. De verkondiging van de verzoening vindt plaats 'in naam van

Christus' (vs. 20) en moet volgens de opdracht trouw vervuld worden (vs. 14). 2 Korintiërs 6:1-10 laat zien dat de gelovigen Paulus en zijn medewerkers moeten erkennen als knechten van God, *diakonoï*, die zijn opdrachten uitvoeren. God is immers Zender en in de bood-

schapper komt de legitimatie en de autoriteit van de Zender mee. Het paradoxale van Paulus' werk en

leven als gevolmachtigde *diakonos* van God, die ondertussen getekend is door lijden en verdrukking, weerspiegelt de inhoud van zijn paradoxale boodschap van kruis en opstanding van Christus.

2 Korintiërs 8-9

Dat de inhoud van *diakonia* verschillend kan zijn, komt uit in de collecte voor de gemeente van Jeruzalem. De collecte is vervulling van de belofte die Paulus aan de apostelen (Gal. 2:10) gedaan heeft. De financiële bijdrage van de paulinische gemeenten wordt tot teken van solidariteit met de oergemeente van Jeruzalem. Omgekeerd is het aanvaarden van die steun een teken van acceptatie van de gelijkwaardigheid van de heidenchristenen en de legitimiteit van het apostolaat van Paulus.

Verhouding *diakonia* en *charisma*

In verband met de verhouding *charisma* en *diakonia* wordt aandacht gegeven aan 1 Korintiërs 12 en aan Romeinen 12. Paulus corrigeert in de eerste Korintiërsbrief een verkeerde opvatting die in de gemeente leefde met betrekking tot de *charismata*. De apostel verwerpt een hiërarchische ordening van de *charismata* waardoor sommigen menen dat zij meer zijn dan anderen. Zo'n houding leidt alleen tot het zoeken van eigen eer. Paulus ontkent niet dat sommigen in de gemeente belangrijke en mogelijk met status verbonden opdrachten vervullen, maar hij laat zien dat *alle gemeenteleden* het leven van de gemeente verrijken en dat zij zich allen met hun gaven in dienst van de gemeente moeten stellen. Daaruit volgt evenwel niet dat de *charismata* zonder meer op één lijn worden gesteld met de

verkondiging en het leiden en besturen van de gemeente. Wel is te concluderen dat voor alle gemeenteleden (ambten of niet) eenzelfde afhankelijkheid van God geldt en dezelfde verplichting om zich met hun gaven in dienst van de gemeente te stellen. Niet iedereen heeft een bijzondere opdracht (*diakonia*), maar wel hebben alle gemeenteleden deel aan de *charismata*. In Romeinen 12:7 wordt *diakonia* opgenomen in de rij van de *charismata*. Daarmee onderstreept Paulus dat bijzondere opdrachten tegelijk gaven van de Geest kunnen zijn.

De vraag naar de autoriteit

Volgens Hentschel zijn bij Paulus de termen *diakonos*, *apostolos* en *kèrux* (= heraut) qua betekenis heel dicht tot elkaar genaderd. Bij *apostolos* ligt de nadruk op het aspect van gezonden zijn, terwijl bij *diakonia* het accent wordt gelegd op het aspect van de opdracht en een betrouwbare uitvoering daarvan. *Diakonia* is bij uitstek geschikt om de verkondiging van het evangelie en het (mee)werken in de christelijke gemeente aan te duiden, omdat het woord naast de inhoud van de opdracht ook iets zegt over de relatie tussen opdrachtgever (God), de uitvoerder en de geadresseerde (doelgroep). Wanneer *diakonoi* soms met grote autoriteit optreden, is dat geen absolute autoriteit, maar afgeleid van de opdrachtgever. De *diakonoi* zijn bemiddelaars met een opdracht, maar God zelf blijft de HERE van zijn gemeente. Zowel de *diakonoi* als de gemeenteleden staan in een onmiddellijke verhouding tot God. Zo is *diakonia* bij uitstek geschikt de voor de gemeente belangrijke en gelegitimeerde ambtsdragers aan te duiden die met autoriteit kunnen optreden, terwijl tegelijk de theocratische structuur van de gemeente intact blijft. Wegens het opdracht karakter met de legitimiteit en autoriteit die ermee samengaan, wordt *diakonia* al snel een woord waarmee gevolmachtigde ambtsdragers worden aangeduid.

Verschillen tussen Paulus en Lucas

Onderzoek naar het woordgebruik in het evangelie naar Lucas en het boek Handelingen brengt Hentschel tot de conclusie dat Paulus en Lucas *diakonia* vrijwel op dezelfde manier gebruiken. Dus met de nadruk op het 'opdrachtkarakter' en de daarbij veronderstelde relaties en verantwoordelijkheden. Paulus noemt Phoebe ook *diakonos* (Rom. 16:1). Bij Lucas zijn er wel vrouwen die dienen, maar niet in de verkondiging of het leiden van de gemeente. De dienst van vrouwen is ondersteunend. Zo waren er rijke vrouwen die hun huizen ter beschikking stelden en op grond daarvan wellicht betrokken waren bij de organisatie van maaltijden (Luc. 4:38-39; 8:1-3). Op deze manier hebben

Verrassende conclusie

Doordat de meeste brieven van Paulus eerder geschreven zijn dan Lucas en Handelingen, concludeert Hentschel dat er in de Bijbel zelf een ontwikkeling valt waar te nemen. Het woord *diakonia* wordt gaandeweg meer en meer exclusief gebruikt voor de apostelen. Er is in veel opzichten een gelijkwaardige plaats voor vrouwen in de gemeente van Christus, maar niet als ambtsdrager. Deze lijn ziet Hentschel doorlopen vanuit het Nieuwe Testament naar de vroege kerkgeschiedenis. Deze conclusies zijn des te opmerkelijker, omdat Hentschel in het voorwoord van haar boek aangeeft dat ze vooraf ervan was uitgegaan dat het Nieuwe Testament wel ruimte biedt aan vrouwelijke ambtsdragers.

Natuurlijk zijn er in de visie van Hentschel ook wel zwakke plekken te vinden. Zo

blijft te veel onderbelicht hoe de gegevens van het

Nieuwe Testament verbonden zijn met die van het Oude Testament en met de intertestamentaire periode. Ongetwijfeld zullen er studies komen die daar breder en dieper op ingaan. Ondertussen lijkt me dat er zo veel waardevols geboden wordt in deze diepgravende studie, dat ieder die serieus met de vragen van vrouw en ambt bezig wil zijn, hier niet omheen kan.

Dr. J.W. van Pelt is christelijk-gereformeerd predikant te Oud-Beijerland.

Noten:

- 1 A. Hentschel, *Diakonia im Neuen Testament. Studien zur Semantik unter besondere Berücksichtigung der Rolle von Frauen*, Tübingen, Mohr Siebeck, 2007.
- 2 Zie H. Crijns e.a. (red.), *Barmhartigheid en gerechtigheid. Handboek diaconiewetenschap*, Kampen, Kok, 2004, en H. Crijns e.a. (red.), *Diaconie in beweging. Handboek diaconiewetenschap*, Kampen, Kok, 2011.

zij wel een plaats bij de voortgang van het koninkrijk van God, maar meer op de achtergrond en niet als *diakonos*.

Op nog een ander punt wijst Hentschel een eigen accent bij Lucas aan. In het boek Handelingen wordt de term *diakonos* bijna uitsluitend voor de twaalf apostelen en Paulus gebruikt. De opvolgers van de apostelen heten geen *diakonoi* meer, maar *episkopoi* en *presbyteroi*, zie met name Handelingen 20:17-38. Met dit zorgvuldige woordgebruik onderstreept Lucas de unieke positie van de kring van de ooren ooggetuigen die Christus op aarde gevolgd waren, samen met Paulus die een bijzondere roeping kreeg. Hun verkondiging en autoriteit zijn blijvend richtpunt voor hun opvolgers.

Anderen het Woord voorhouden

Woordwaarde
Rob van Houwelingen

‘... onberispelijke kinderen van God te midden van een verdorven en ontaarde generatie, waartussen u schittert als sterren aan de hemel. Houd daarbij vast aan het woord dat leven brengt.’

(Filippenzen 2:15b-16a)

Waar toe is de kerk op aarde? Over het doel van de christelijke kerk bestaan verschillende ideeën. Vroeger zou men vooral gezegd hebben: God aanbidden, de Bijbel overdenken, medegelovigen ontmoeten. Tegenwoordig is het eerste antwoord vaak: wervend bezig zijn.

Meer dan ooit leeft het besef dat de kerk geen besloten gemeenschap is, maar volop in de maatschappij staat. Zo worden er plaatselijk allerlei projecten georganiseerd om iets voor anderen te betekenen, van een gebedsgroep tot een buurtbarbecue. Missionair gemeente-zijn dus. De christelijke gemeente is zich namelijk bewust van haar roeping om kerk te zijn in en voor de wereld waarin zij leeft. Waar de kerk zich ook bevindt, overal is zij zendingskerk, die het evangelie van Jezus Christus verkondigt als een bevrijdende boodschap voor iedereen. En alle leden van de gemeente zijn daarbij betrokken, te beginnen met de manier waarop zij hun (gezins)leven inrichten. Zo wordt het evangelie zicht- en hoorbaar in de participatiesamenleving. Missionair gemeente-zijn is geen voorbijgaand modeverschijnsel, maar betreft het blijvende getuigenis van de kerk in de wereld.

Drive

Zo'n missionaire drive vinden we in de Bijbel het duidelijkst bij de apostel Paulus. Hij zorgde ervoor dat zijn apostolische werk werd ondersteund door de gemeenten die hij had gesticht. Niet

alleen materieel, maar ook doordat de kersverse gemeenteleden zich naar buiten toe als christenen zouden profileren.

Toch valt het op dat Paulus nergens expliciet zegt dat christenen bekeerlingen moeten maken en moeten bevorderen dat hun gemeente groeit. Zolang hij de verkondiging van het evangelie nog zelf kon verzorgen, samen met een netwerk van vertrouwde medewerkers, was dat ook niet direct nodig. De gemeenten die Paulus had gesticht, konden hem om raad vragen, en het voorbeeld van hem en zijn medewerkers volgen (Fil. 3:17). Een van die medewerkers, Timoteüs, kreeg de instructie om het Woord te verkondigen (2 Tim. 4:2). Maar dat maakte de hoorders nog niet vanzelfsprekend tot missionaire gemeente. De apostel Paulus zorgde ervoor dat overal competente oudsten en diakenen werden aangesteld om leiding te geven. In hoeverre verwachtte hij dat pasbekeerde christenen zich met woord en daad zouden inzetten om het evangelie van Jezus Christus uit te dragen?

Voor een antwoord op deze vraag kun je terecht in verschillende teksten uit Paulus' brieven. Hij bedankt de gemeenteleden in Filippi, omdat zij vanaf

het begin een actief aandeel hebben gehad in de prediking van het evangelie (Fil. 1:5). Zij participeerden in zijn missionaire werk. Niet alleen door hun financiële ondersteuning (Fil. 4:15-16) of door voorbede voor hem te doen (Fil. 1:19), maar vooral door zichzelf medeverantwoordelijk te maken. Er was een partnerschap ontstaan in het verbreiden van het evangelie, vanaf het eerste begin. Sinds de dag van hun bekering stonden zij Paulus bij, door het goede nieuws te delen met anderen. Paulus wil dat de gemeente volop betrokken blijft bij zijn apostolische werk. Hoe meer mensen zich laten inschakelen, hoe meer uitstraling het evangelie krijgt. Zo was het ook gegaan met de gemeente in Tessalonica: 'Het woord van de Heer heeft zich vanuit uw gemeente verspreid, uw geloof in God vindt overal weerklank' (1 Tess. 1:8). In een andere brief moedigt Paulus zijn lezers aan, de gelegenheid te benutten om een pittig gesprek te voeren met buitenstaanders (Kol. 4:5-6).

Vasthouden of voorhouden?

Een tekst die vaak over het hoofd wordt gezien, is Filippenzen 2:15b-16a, over het 'ophouden' van het woord dat leven brengt (Grieks: *logon zooès epechontes*). Het gebruikte werkwoord heeft een scala aan betekenissen: toesteken, aanreiken van iets aan iemand of juist iets tegenhouden. Veel vertalingen hebben gekozen voor 'vasthouden', maar dit zou strikt genomen betekenen dat

men het Woord achterhoudt of zich ervan onthoudt (vgl. 1 Tim. 4:16: 'neem jezelf in acht'). Van terughoudendheid kan hier echter geen sprake zijn. Voor 'vasthouden' gebruikt Paulus een ander werkwoord (Grieks: *katechein*; 1 Kor. 11:2; 15:2; 2 Kor. 6:10; 1 Tess. 5:21). Bovendien hoort dit zinsdeel bij de voorafgaande hoofdzin, waarin Paulus de Filippenzen heeft opgeroepen om onberispelijk te blijven te midden van een verdorven en ontaarde generatie, ofwel de heidense samenleving. Wat is de roeping van christenen tegenover buitenstaanders? Letterlijk: lichtdraggers zijn (Grieks: *phoosteres*). Zij mogen het licht van het Woord laten schijnen in hun omgeving, zoals de sterren aan de hemel de donkere nacht verlichten en een helder oriëntatiepunt vormen. Christenen zijn uitblinkers, als zij het verkondigde woord in de praktijk van alledag uitleven. Zij moeten het Woord dus 'ophouden', zoals je een fakkel omhooghoudt.

Omdat Paulus zichzelf in vers 16 zal vergelijken met een hardloper in het stadion, kan het zijn dat hij hier denkt aan de toorts die gebruikt werd bij een estafette, zoals het Olympische vuur: het Woord als een fakkel omhoog houden en zo de weg wijzen voor zichzelf en de wereld. Maar waarschijnlijker is dat we in zijn woorden een echo horen van de profetie uit Daniël: 'Dan zullen de wijzen stralen als de glans van het uitspansel en degenen die de mensen op het rechte pad hebben gebracht zullen schitteren als de sterren, voor eeuwig en altijd' (Dan. 12:3, Willibrord-vertaling). Het licht van het evangelie is niet bedoeld om jezelf in de schijnwerpers te zetten, maar om anderen de juiste weg te wijzen. Alsof het van je leven afstraalt: het licht wordt weerpiegeld van aangezicht tot aangezicht, het evangelie gaat van mond tot mond en van hart tot hart.

Zo breidt de lichtkring zich gaandeweg uit. Volgens het Nieuwe Testament laten volgelingen van Jezus Christus dan ook hun licht schijnen voor de mensen (Mat. 5:16) en leven ze niet langer in de duisternis, maar als kinderen van het licht (Ef. 5:8; 1 Tess. 5:5). Zonder deze bijzondere vorm van 'voorlichting' heeft de christelijke kerk geen werfkracht.

Woord van het leven

De vertaling met 'vasthouden' is dus te binnenkerkelijk en te krampachtig voor deze passage. Voorhouden van het Woord aan anderen klinkt dynamischer, en dat is precies wat Paulus hier van zijn lezers vraagt. De Statenvertaling heeft: 'voorhoudende het woord des levens'. Nu komt de uitdrukking 'woord des levens' bij Paulus verder nergens voor. Dit doet meer denken aan Johannes, die in zijn eerste brief begint over 'het Woord dat leven is' (1 Joh. 1:1; vgl. Joh. 1:4). En dat Woord is tastbaar geworden, het heeft handen en voeten gekregen, aldus Johannes. Hij doelt op Jezus Christus zelf, Gods Woord in eigen persoon. Zou Paulus deze uitdrukking van zijn collega-apostel opgestoken hebben? Zij hadden elkaar in elk geval ontmoet tijdens een werkoverleg in Jeruzalem, waarbij de gemaakte afspraak met een broederlijke handdruk bezegeld was (Gal. 2:9). Dan klinkt het persoonlijke van het Woord mee, als Paulus zijn brief aan de Filippenzen schrijft.

Het Woord aan anderen voorhouden is: Jezus Christus voorstellen aan de mensen door Hem na te volgen. De levende Heer uit het evangelie presenteren in woord en daad. Een voorbeeldig leven leiden. Bijvoorbeeld door in je dagelijks leven van onbesproken gedrag te zijn, zoals Paulus in deze tekst aangeeft, of door als een vriendelijk mens bekend te staan (Fil. 4:5). Laat de christelijke gemeente vrijmoedig kerk zijn in en voor de wereld.

Licht opsteken

Daarmee kunnen verschillen tussen mensen overbrugd worden, ook waar het gaat om de kloof tussen christenen en niet-christenen in de huidige samenleving. Een gelovige als lichtend voorbeeld. De tekst legt (in de lijn van Johannes) een verbinding tussen licht en leven, die mooi uitkomt in de weergave van de *Grunneger Biebel*, een vertaling in streektaal: 'Doartussen mout ie schienen as steerns aan lucht deurdat ie mit t woord van levent heur beschienen.'

Op die manier weten wij als hedendaagse christenen, zo veel eeuwen later en in een andere culturele context, onszelf nog steeds betrokken bij het missionaire werk van Paulus en zijn medewerkers. Ook wij beschijnen de mensen om ons heen met het evangelie van de levende Heer. In onze technocratische samenleving verlangen mensen, op zichzelf teruggeworpen, naar iemand die niet op afstand blijft maar nabij wil zijn. Een volgeling van Christus is zo iemand. Je hebt een aansprekend verhaal te vertellen, als je voldoende herkenbaar bent in je relatie met de Redder van je leven. Wie steeds bij de Heer zijn licht opsteekt, heeft geen gebrek aan uitstraling.

Literatuur

James P. Ware, *The Mission of the Church in Paul's Letter to the Philippians in the Context of Ancient Judaism*, Leiden, Brill, 2005, p. 251-270.

Henning Wrogemann, *Den Glanz Widerspiegeln. Vom Sinn der christlichen Mission, ihren Kraftquellen und Ausdrucksgestalten*, zweite, erweiterte Auflage, Berlin, Lit Verlag, 2012.

Christoph Stenschke, "'Holding forth the word of life": Philippians 2:16a and other references to Paul's understanding of the involvement of early Christian communities in spreading the Gospel', in: Jacobus (Kobus) Kok & John Anthony Dunne (eds.), *Insiders versus Outsiders. Exploring the Dynamic Relationship between Mission and Ethos in the New Testament*, Piscataway, Gorgias Press, 2014), p. 211-237.

Wetenschappelijk bewijs

Column
Rufus Pos

In ons land kennen we slechts één reguliere geneeswijze. Dat is de geneeswijze die zich baseert op wetenschappelijk onderzoek. Ze wordt op onze Nederlandse universiteiten gedoceerd en in den lande onder het toezicht van de inspectie beoefend. Alles wat buiten het 'reguliere' valt, is 'alternatief'.

Dat is best wel sneu voor mensen die ook baat blijken te hebben bij een minder wetenschappelijk bewezen aanpak. Zij krijgen immers vaak de kosten daarvan niet vergoed. Overigens wel, en dit tot hun troost, met een *ijzersterk* argument: 'De werking van Ferrum Phosphoricum D30 is niet wetenschappelijk bewezen, dus helaas... Kijk, als u de volgende keer gewoon staalpillen slikt en vervolgens ook de pillen tegen de bijkomende obstipatie, dan kunnen we wél overgaan tot vergoeding.'

Voel u helemaal vrij met mij van mening te verschillen over het nut en de werking van Arnica D6. Waar het mij om gaat, is de vinger te leggen bij de redenering dat iets niet bestaat of werkt, *tenzij* het wetenschappelijk bewezen is.

Het *ND* vermeldt het volgende: een Amerikaans (universitair) onderzoek legt een verband tussen het gebruik van veelvuldig voorgeschreven maagzuurremmers en hartinfarcten. Uiteraard kan ik de deugdelijkheid van dit onderzoek niet beoordelen. Maar wel (een beetje) de reactie van Nederlandse artsen. Deze reactie: geen paniek!

'Gelukkig,' denk ik. 'Da's een pak van mijn hart. Hoef ik in ieder geval niet de wijk in om mijn schapen aan te moedigen hun doordrukstrips Ranitidine terug te brengen naar de apotheek.'

Maar ik ben nog steeds wel een beetje nieuwsgierig. Waarom eigenlijk geen paniek na die toch wel verontrustende berichten uit Amerika? 'Nu,' zo zeggen onze vaderlandse experts: 'er is onvoldoende wetenschappelijk bewijs. Het kan immers ook zijn dat de verhoogde kans op een hartinfarct niet veroorzaakt wordt door maagzuurremmers, maar door andere medicijnen die een maagpatiënt slikt.' O, zit dat zo?! Nu ben ik echt helemaal gerust! Er is dus wel een verhoogde kans op een hartinfarct vastgesteld, maar of de oorzaak nu in pil A of pil B te zoeken is, dat is nog niet helemaal duidelijk. Daarom hoef ik me voorlopig geen zorgen te maken.

Wetenschappers bedienen zich vaak van het wetenschappelijke bewijs als doorslaggevend argument. Wetenschappelijk bewijs als einde van alle tegenspraak. En zo ontstaat er langzamerhand het idee dat iets alleen maar waar is of werkzaam bij de gratie van het wetenschappelijke bewijs. Uw tandpasta laat uw tanden uitsluitend stralen omdat ze een 'bewezen formule' bevat. Uw nachtcrème werkt alleen maar omdat ze 'dermatologisch getest' is.

Maar... de aarde draaide, voor zover ik weet althans, ook al om

de zon voordat Galilei dat wetenschappelijk bewezen had. En diezelfde aarde hijgt en hunkert naar het einde, ook al verklaart de wetenschap dat we met enig beleid de eeuwigheid wel kunnen bereiken. Het naderende einde van deze oude aarde behoeft toch niet wetenschappelijk bewezen te worden? Net zomin als ik eerst moet kunnen bewijzen dat er sprake is van een schepping voordat ik God als Schepper zou mogen belijden. En Christus wacht (gelukkig) echt niet met zijn wederkomst totdat wij als mensen wetenschappelijk bewezen hebben dat Hij ooit is opgestaan uit de dood.

Wie aan het wetenschappelijk bewijs de hoogste plek toekent in dit leven, heeft daarmee in feite maar één ding bewezen: het dienen van een zichtbare god is ook vandaag nog steeds aantrekkelijker dan het dienen van de God die ons bedacht en geschapen heeft. Wij kunnen wél zeggen: ik denk, dus ik besta. Maar niét: ik denk, dus God bestaat niet. Gebrek aan wetenschappelijk bewijs zegt meer over mij dan over God.

Slechts een aarden pot

Ambtsdragers en gemeenteleden staan in een bijzondere verhouding tot elkaar. Volgens 2 Korintiërs 4:5 is het kenmerkend voor ambtsdragers dat ze omwille van Jezus dienstbaar zijn aan de gelovigen. Maar zo wordt het vandaag niet door iedereen beleefd.

Voor sommigen betekenen ambtsdragers: anderen houden mij de wet voor, willen over mij heersen! En dat, terwijl we allemaal christenen zijn, die gezalfd zijn met de Heilige Geest. Is het ambt geen aristocratische instelling, dat stamt uit de middeleeuwen? Verdraagt het zich wel met de hedendaagse democratie? Vraagt onze moderne tijd geen nieuw concept voor het kerkelijk bestuur?

Met dit artikel verbeeld ik mij niet op alle bovengenoemde vragen een antwoord te geven. Het wil een bijdrage zijn aan het denken over het ambt en doorgeven wat Paulus in 2 Korintiërs 4 zegt over zijn ambtelijke dienst aan het evangelie.

Probleem op de achtergrond

Als apostel neemt Paulus in de kerk een bijzondere plaats in. Hij hoort bij de fundamenteleggers van de nieuwtes-

tamentische kerk. Dit wordt vrij algemeen erkend. Ook wordt wel algemeen erkend dat de nieuwtestamentische kerk in de voetsporen van Paulus de roeping heeft om het evangelie uit te dragen. Maar daarna komen de vragen. Weliswaar is het uitdragen van het evangelie het mooiste wat er is: *aan een wereld die verloren ligt in zonde en schuld, vertellen dat er voor allen die in Jezus Christus geloven, vergeving is en uitzicht op het eeuwige leven!* Maar dan, hoe mooi ook, komen de vragen over *de mensen* die het evangelie uitdragen. Als God de opdracht om het evangelie uit te dragen in handen van heilige *engelen* had gelegd, dan waren er heel wat minder vragen. Vandaag, maar zeker ook in de gemeente te Korinte, waar men moeite had met *het grondpersoneel* dat God inschakelt. Ze hadden grote moeite met Paulus als apostel. Paulus valt hun tegen in zijn ambtswerk!

Kritiek op Paulus

Het kan daarom geen kwaad eens te kijken hoe Paulus met die kritiek omgaat. Wat was de kritiek die men in Korinte op Paulus had? *Nou, vooral dat hij niet goed overkwam!* Er waren mensen in Korinte die op veel aantrekkelijker manier hun boodschap aan de man wisten te brengen dan Paulus, althans volgens de critici. Het is leerzaam om te zien hoe Paulus met deze kritiek omgaat. Zegt hij: Kijk eens aan, jullie hebben wel kritiek op mij, maar ik heb ook mijn talenten! Ik zat ooit aan de voeten van de wijze Gamaliël en ik was niet de minste van zijn leerlingen. Ik mag dan niet zo overkomen, maar ik ben heus wel een apostel die er mag zijn! Gaat Paulus in de verdediging? Min of meer. In zeven punten geef ik weer wat Paulus te berde brengt:

1. Korintiërs, mijn bijzonder ambt dank ik alleen aan Gods genade

'Omdat God ons in zijn barmhartigheid deze taak heeft toevertrouwd, verzaken wij onze plicht niet' is het eerste wat Paulus in 2 Korintiërs 4 naar voren brengt. Zijn evangeliedienst dankt hij aan Gods barmhartigheid. Daardoor

is hij apostel geworden. Dat woord 'barmhartigheid' zal de Korintiërs vast onthutsend in de oren geklonken hebben. Zij dachten in een heel ander kader. Ze dachten allereerst aan de kwaliteiten van de bringer van het evangelie. Maar Paulus wijst op Gods ontferming, waardoor hij tot apostel is geroepen. Paulus was een vervolger van Gods gemeente geweest. Zijn apostelambt was geen bekroning op zijn uitstekende staat van dienst. Hij dankt zijn ambt niet aan zijn verdiensten of kwaliteiten! Het was een geschenk, dat God hem uit onverdiende genade heeft gegeven. Want bij God is het niet: voor wat hoort wat! *Welnee, in Gods kerk krijg je van God geen bijzonder ambt uit verdienste, maar uit genade!*

2. Korintiërs, focus je niet op mijn talenten maar op mijn evangeliedienst!

Het valt op dat Paulus – nadat hij in vers 1 gezegd heeft dat het voluit genade is dat hij ambtsdrager is – vervolgens niet over zijn door God geschonken kwaliteiten uitweidt! *Hij vermijdt die valkuil!* Wel laat hij in de verzen 2 t/m 6 weten dat hij *in alle oprechtheid* voor God en mensen zijn dienst aan het evangelie vervult. Maar vervolgens heeft hij het in vers 7 over de aarden vaten waarin deze schat verborgen is! Dat is heel opmerkelijk. Paulus richt ook in tweede instantie de aandacht niet op zijn kwaliteiten en talenten. Integendeel, hij noemt zichzelf en zijn medewerkers maar 'aarden vaten'. Wat dat *precies* betekent, komt hierna nog aan de orde. Maar duidelijk is dat Paulus met dit beeld de aandacht niet vestigt op de personen die de blijde boodschap brengen en hun kwaliteiten (= de aarden pot), maar op de blijde boodschap zelf en op hun dienst aan het evangelie (= het levensmakende licht). Dat is de schat! Op die schat moet de aandacht van de Korintiërs vooral gericht zijn.

3. Korintiërs, er bestaat een groot verschil in soortelijk gewicht tussen mijn evangeliedienst en mijn kwaliteiten!

Over zijn dienst aan het evangelie had Paulus in hoofdstuk 3 al erg lovende woorden gesproken: het is de bedie-

ning van de Geest, die aan mensen de rechtvaardigheid, dat wil zeggen hun vrij spraak brengt. En dat in tegenstelling tot de bediening van de Wet die, los van Christus, veroordeling brengt. Door zijn evangeliedienst schenkt God aan arme zondaren vergeving van de zonden! Daardoor ontvangen zieken troost in leven en sterven, krijgen armen deel aan de rijkdom van God, genieten eenzaam de vreugde van Gods nabijheid in Jezus Christus en krijgen verdrukten nieuwe moed. Wat een schat, die heerlijke evangeliedienst brengt licht in donkere zondaarsharten. In vers 6 wijst Paulus op het machtige scheppingswoord: *Licht schijne in de duisternis!* Deed God bij de schepping van de wereld door zijn Woord het licht uitstralen in de duisternis die over de oervloed lag, zo doet Hij door zijn evangeliedienst het licht in de donkere harten van de mensen schijnen! En dus: wat erg als je die schat veracht. Paulus wijst daarop in vers 4: ongelovigen, die door de god van

deze eeuw (de duivel c.s.) met blindheid zijn geslagen,

Levensmakend licht versus een aarden potje

talenten en kwaliteiten, maar op zijn bediening van het evangelie! Want zijn 'talenten' (want die heeft hij!) staan toch in geen enkele verhouding tot 'zijn dienst aan het evangelie'?! Er is natuurlijk niets op tegen om te letten op zijn talenten. Maar Paulus geeft de Korintiërs te verstaan dat ze *het verschil in soortelijk gewicht* van die twee niet uit het oog moeten verliezen! Wat heeft voor u méér gewicht: 'persoon en talent' van de bringer van de blijde boodschap of 'het evangelie en de dienst daaraan'? Voor Paulus zelf is dat echt geen vraag! De schat is zo veel meer dan de aarden pot! Vergelijk het verschil: *levensmakend licht versus een aarden potje.*

4. Paulus' ironie: Korintiërs, u weet toch wel dat men vaak in een aarden pot iets verbergt wat kostbaar is?!

Aarden vaten of potten behoorden in Paulus' tijd in het keukenkastje van jan en alleman. Rijkere mensen hadden voorwerpen van goud en zilver, al bezaten zij natuurlijk ook aarden voorwerpen. Het aarden vat stond wat het aanzien betreft helemaal onderaan: goedkoop, eenvoudig en breekbaar! Maar, zegt Paulus, let erop: wat echt waarde heeft, wordt maar al te vaak juist in zulke aarden potten bewaard. Daarin verwacht het

zodat zij geen oog hebben voor het evangelie van de heerlijkheid van Christus. Ook voor de Korintiërs is het belangrijk dat zij deze schat naar waarde weten te taxeren. Ook daarom wijst Paulus niet op zijn

inbrekersgilde namelijk geen grote schatten te vinden. Een goede plaats dus om een kostbare schat (bijv. een zilveren horloge) in te bewaren. Vergelijk het met de bekende oude sok, gevuld met gouden munten en sieraden! *Ironisch* laat de apostel daarmee voelen dat men in Korinte eigenlijk wel een beetje gek zou zijn om zich door die zogenaamde superapostelen, die door hun scherpzinnigheid zo schitterden in de ogen van mensen, op sleeptouw te laten nemen. Ze weten toch wel dat de grootste schat doorgaans zit in een doodgewone aarden pot?! Nou, wat hadden ze daar in Korinte Paulus lelijk afgeschilderd! Een onooglijk en onwijs manneke, die maar moeilijk uit zijn woorden kon komen! Maar intussen had hij hun toch maar het kostbare evangelie gebracht, waardoor zij Gods kinderen waren geworden!

5. Korintiërs, Gods werkwijze is niet naar de mens!

Naar Griekse begrippen klopte er niets van! In het heidense, menselijke denken hoort iets wat kostbaar is, in een kostbare verpakking. Als je bijvoorbeeld iets kostbaars bij *Harrods* in Londen koopt, zit dat ook in een prachtige verpakking!

Als mensen zouden we verwachten dat God voor zoiets kostbaars als de evangeliedienst gebruik zou maken van een dure 'Harrods-verpakking'.

Wat een wanverhouding tussen de kostbare boodschap, het evangelie, en die onooglijke bringer van de boodschap, Paulus! Maar het is wel duidelijk waar Paulus heen wil: pas maar op, Korintiërs, dat u met al uw kritiek op mijn ambt en persoon niet het kind met het badwater weggooit! Houd steeds voor ogen, een schat in een aarden potje is niet minder waard dan een schat in een gouden verpakking. En waarom zou u degene zijn die de schat weggooit, omdat u zich zo ergert aan dat aarden potje waarin God de schat naar u toe brengt?

God neemt nu eenmaal zondige mensen in dienst om het evangelie te laten uitgaan en geen heilige engelen. Je kunt je aan Gods beleid in dezen wel ergeren,

maar dat is niet verstandig. Het is beter daarin God te prijzen, dat Hij van zondige mensen gebruik wil maken. Van mensen, zoals uzelf, aan wie Hij de schat van het evangelie toevertrouwd heeft om die aan u uit te delen. Men-

kale heuvel kenmerken zijn levensgang op aarde.

En wij..., wij zijn niet meer dan onze Meester! En ook daarom geldt voor ons: *wij zijn maar aarden vaten voor deze schat!*

sen van wie geldt, hoe goed ieder zijn best ook doet: we vinden in hen geen *volmaaktheid!*

6. Korintiërs, God vestigt zijn kerk niet in de weg van glans en glorie, maar in de doodgewone weg van de evangeliedienst van de kerk

Als kerk te Korinte moeten ze niet op de verkeerde dingen focussen. Dat kan zo gemakkelijk: de focus om een voor mensen aantrekkelijke kerk te zijn en om superapostelen te hebben die voor mensen alles mee hebben: veel uitstraling, en uitmunten in scherpzinnigheid, kennis en talent.

In één woord: *een superkerk met super-ambtsdragers!*

Ja maar, als we ons als kerk in Korinte zo zouden profileren, zou dat niet dé reclame voor het evangelie zijn? Zo worden toch de producten in onze wereld ook aan de man gebracht? Inderdaad, zo gaat het toe bij reclameboodschappen! Maar het evangelie is geen reclameboodschap! Het is de blijde boodschap van *Christus, en die gekruisigd!* God vestigt niet in de weg van glans en glorie zijn kerk en koninkrijk op aarde. Bij onze Heer Jezus was dat ook niet het geval. *Een kribbe in een stal en een houten kruis op een*

7. Korintiërs, waarom kiest God voor een aarden vat en niet voor een gouden verpakking? Opdat aan God alleen de eer zou zijn!

Waarom kiest God voor dit beleid?

Waarom kiest God aarden vaten voor de kostbare schat van de evangeliedienst? Paulus zegt in vers 7b: *opdat* zal blijken dat onze overweldigende kracht, waardoor 'dode' zondaren herschapen worden tot een nieuw leven, niet van onszelf komt (d.i. van onze persoonlijke uitstraling of van onze talenten) maar van *God alleen!* God zelf is de Bewerker van de zaligheid van mensen! Ook

daarom openbaart God zijn kracht niet in onze sterkte maar in onze zwakte.

Opdat de eer van alle

groeit in geloof en liefde door de evangeliedienst van de kerk alleen aan God toekomt. *Soli Deo Gloria!*

Het evangelie is geen reclameboodschap

Oude koeien uit de sloot?

Rondblik

André van Leeuwen

Als u als belangstellend kerklid zo ongeveer vijftig jaar geleden de Schooldag in Kampen bezocht, dan werd u regelmatig aangeklampst door enthousiaste studenten (vermoedelijk eerstejaars) die u trachtten de actuele en niet actuele almanak van de studentenvereniging F.Q.I. te verkopen.

Uit F.Q.I.-Almanak 1970

Die almanak kwam in die jaren nog jaarlijks uit met interessante artikelen uit de keuren van de studentenvereniging, aangevuld met de jaarlijkse humoristische varia.

Die schooldagbezoekers vulden dan met dat tastbare bewijs van hun jaarlijkse gang naar de Schooldag hun boekenbezit aan en namen met enige 'leken'-schroom van de inhoud van de almanak (met name van de varia) kennis. Dat waren nog eens tijden! Nu door de veranderende tijden ook mijn leken-schroom is overwonnen, las ik onlangs een artikel van de hand van toenmalig student M. te Velde, getiteld 'Amicaal contact tussen twee wereldoorlogen'. Het artikel heeft als ondertitel: 'Een episode uit de geschiedenis van Fides Quaerit Intellectum' (F.Q.I.), het in 1863 opgerichte Corps van Studenten aan de Theologische School te Kampen. Om in de reeks van drie artikelen te komen tot zijn bovengenoemde onderwerp, schetst Te Velde eerst het contact vóór de Eerste Wereldoorlog. Zijn bedoeling was om in de reeks artikelen duidelijk

te maken wat er in die tijd tussen de wereldoorlogen in allemaal veranderde in het studentenleven. En juist bij het lezen van een deel van de voorgeschiedenis werd mijn aandacht sterk getrokken door de inhoud van het toen groeiende geestelijke klimaat waarin de gereformeerde wereld verkeerde. Vandaar de volgende tekst uit het artikel zoals ik dat las op pag. 270v van de almanak van 1970: *'Om te kunnen begrijpen in welk geestelijk klimaat de gereformeerde studenten in en na de eerste wereldoorlog verkeerden, moeten we er op letten, hoe in deze jaren de hele gereformeerde wereld in een crisis verkeerde. Dat hebben de voormannen uit die tijd al duidelijk gesignaleerd.'*

Herkenning

Toen ik dit las, werd ik nieuwsgierig en onwillekeurig vergeleek ik tijdens het verder lezen de tijd van toen met de tijd van nu. Wellicht zouden er hier en daar parallellen getrokken kunnen worden. Maar eerst vervolg ik het betoog van de student Te Velde van toen.

'Dr. A. Kuyper waarschuwde reeds in 1908 op een jongelingsbondsdag in Zutphen tegen inzinking en verflauwing, zoals men die in het tweede en derde geslacht na een reformatie vaak ziet optreden. In 1912 heeft Kuyper opnieuw op die opeenvolging van 3 generaties gewezen. De eerste generatie van de strijdende helden (Bilderdijk, Da Costa, Groen van Prinsterer) is immers uitgestorven (dat waren de grote namen van na de Afscheiding in 1834, AvL) en een tweede geslacht kwam op, dat van het einde van de 19e eeuw. Dat beleefde een onverwachte ommekeer, want smaad sloeg om in eer, druk in voorspoed, boeien en banden in vrijmaking. School en pers kregen steeds meer betekenis; op hoge posten werden ook gereformeerden gezet.'

Nogmaals, de herkenning van de vergelijking met honderd jaar geleden bleef aanwezig en werd sterker. Wat zou de auteur verder daarover nog zeggen? Laten we verder lezen:

'En nu is het derde geslacht opgestaan. Na de periode van strijd moet de troffel ter hand genomen worden voor de bouw, waarbij dan steeds scherper is toe te zien, "of uw bouwen wel een bouwen blijft in echt Calvinistische stijl". Zo heeft Kuyper over vrijwel heel de linie van het kerkelijk leven in die periode van vóór de eerste wereldoorlog met aandrang gewezen op het gevaar van inzin-

king. En het was niet alleen Kuyper, die dit deed. Ook de veel jongere dr. J.C. de Moor zag grote gevaren dreigen. In 1914 sprak hij in een rede ter opening van de Generale Synode van Den Haag als volgt: "Was er onder ons niet menig teken van inzinking? Een ireniek menigwerf, die meer uit slapheid dan uit kracht scheen voort te komen? Een naar de achtergrond dringen van de leer en de belijdenis, dat deed vragen, of een ziekte het beendergestel begon te bedreigen? (...) Een merkwaardige verandering in allerlei meeningen, welke tevoren op goede gronden gangbaar waren, en nu met een snelheid, die niet bij te houden was, werden prijsgegeven, zoodat ge u soms temidden van allerlei uitingen wel eens verbijsterd begon te gevoelen." Er was in de kerken "een opmerkelijke drang, die zich in allerlei opzicht openbaarde, om heel ons kerkelijk leven aan een duchtige revisie te onderwerpen", "een eigenaardig zoeken naar nieuwe banen"; sommigen schijnen "genegen tot een geduchte omwenteling". Een Utrechts predikant ds. P.J.W. Klaarhamer klaagt in 1916, "dat de wereldgelijkvormigheid toeneemt, en er werkingen van den eeuwgeest te zien zijn". En ds. J.H. Landwehr verklaart in 1917 bij de opening van de Generale Synode van Rotterdam, dat een verschijnsel valt waar te nemen, waarvan men vóór 25 jaar wel niet had kunnen

dromen, "dat het zich zou voordoen, nl. dat het kerkelijk besef zóó merkbaar zou verzwakken, als in onze dagen gezien wordt". Daarnaast is, "in de laatste Jaren met zekere pathos gepredikt, dat de kerk zich moet aanpassen bij den tijd".

Oude koeien?

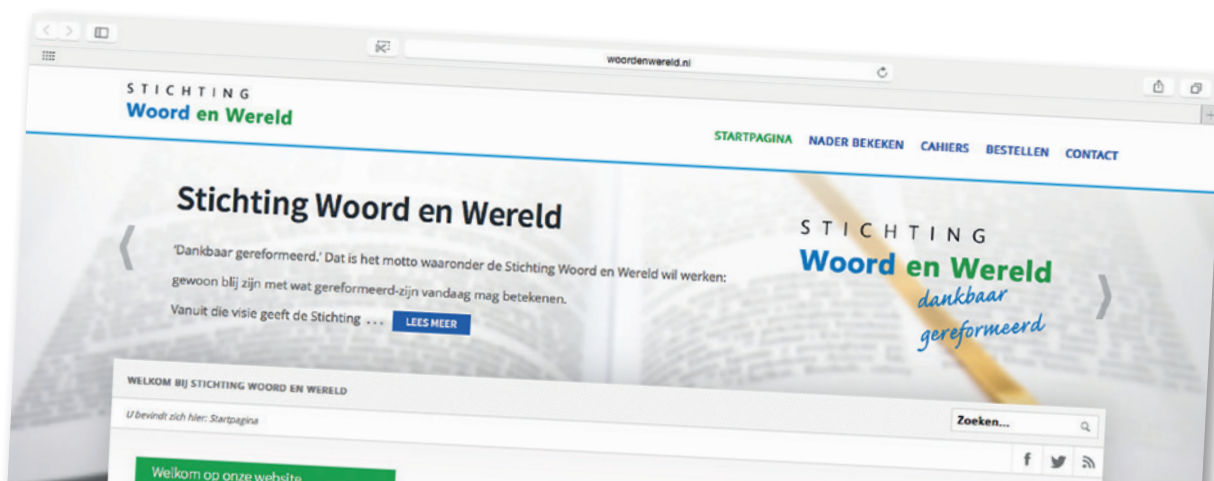
Als ik dit alles nu lees en de geschiedenis van honderd jaar geleden, bijna in tijd gelijk aan de derde generatie gereformeerden van na de Afscheiding, tot mij laat doordringen, dan denk ik steeds aan de uitdrukking die luidt: 'Als je de geschiedenis niet kent, moet je die overdoen.' Maar er is nog meer wat de latere hoogleraar kerkgeschiedenis als student onderzocht. Lees maar: 'Heel deze gang van zaken heeft met name de jongeren in de kerken niet onberoerd gelaten. Ds. J.C. Aalders heeft hierover in een referaat in 1916 gesproken onder de titel "Veruitwendigen onzen kerken?" Hij noemt als oorzaken van alle inzinking, verflauwing en veruitwendiging:

1. De aanraking met de wereld en het cultuurleven vanwege de opening van de wereld dankzij het leerstuk van de gemene gratie.
2. Het feit dat in prediking en onderwijs vaak eenzijdig de nadruk is gelegd op het objectief-verstandelijke

in de "Waarheid Gods" en op het verbondsmatige-uitwendige in het kerkelijk leven.

3. De tijdgeest, die meer aandacht heeft voor het hier en nu dan voor het Koninkrijk der hemelen.
4. Het feit, dat de periode van strijd en druk ten einde is – gereformeerd zijn brengt geen smaad meer met zich mee.'

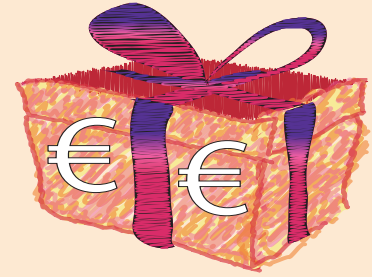
Tot zover deze citaten in deze Rondblik uit de geschiedenis van de derde generatie afgescheiden gereformeerden, nu honderd jaar geleden. Onwillekeurig denk ik dan aan de derde generatie van na de Vrijmaking, die nu het gereformeerde leven overziet. De taal die gebruikt werd in die tijd, is anders dan de taal van nu. Ook de onderwerpen lijken (voor een deel) anders dan de onderwerpen van nu. Het lijkt dan alsof in deze Rondblik wat oude koeien uit de sloot worden gehaald. Toch denk ik dat het niet is uitgesloten dat deze schijnbaar 'oude koeien' nog steeds niet in de sloot liggen, maar aangepast aan de huidige tijd ons oproepen om onze geschiedenis niet te vergeten. Want, zoals gezegd, als je die vergeet, moet je de geschiedenis overdoen.

www.woordenwereld.nl

Kijk eens op onze website! Niet alleen over de laatste nummers van Nader Bekeken, maar ook over de nieuwste cahiers is de nodige informatie te vinden. Uit het nieuwste nummer van Nader Bekeken kun je zelfs direct een (deel van een) artikel downloaden. Verder zijn de nummers die langer dan een jaar geleden zijn verschenen, als pdf beschikbaar. Ook is er een uitgebreide zoekfunctie, zodat heel gemakkelijk allerlei onderwerpen waarover iets geschreven is, te vinden zijn.

Risico

Je ziet het al bij een loterij. Voordat de trekking verricht wordt, krijgen mensen soms de vraag wat ze met al dat geld willen gaan doen. Stel je voor, dat je een kapitaal bedrag wint, hoe ga je dat besteden? Dan zie je eruit komen wat in mensen leeft. De één geeft veel weg, een ander noemt een aantal goede doelen, een derde zet het op een spaarrekening voor de toekomst, een vierde gaat er vooral lekker zelf van genieten. Een vijfde doet van alles wat. Maar hoe dan ook, je weet wel meteen wat ze in hun leven belangrijk vinden, waar hun hart naar uitgaat en waar ze hun geld voor overhebben. Laat bij een loterij de prijs je zomaar in de schoot geworpen worden, in de reactie ontdek je iets van de persoon.

Dat kun je wel vergelijken met genade. Zo'n weldadige gift, volledig gratis, maar mensen kunnen er heel verschillend mee omgaan. Het risico bestaat zelfs dat ze Gods royale houding puur voor zichzelf gebruiken. Je gaat gewoon lekker door met je eigen leventje, ook al roep je stoer dat je kind van God bent en zit je honderd keer vroom in de kerk. Je misbruikt Gods gift voor je eigen doel.

Dat risico is zelfs levensgroot. Je hoort dat verwijt terug, wanneer de Dordtse Leerregels deze misvatting onder woorden brengen (V, Vvdd 6): 'De leer dat de gelovige zeker kan zijn van zijn volharding en zijn behoud, is naar haar aard een oorkussen voor het vlees. Zij is schadelijk voor de vroomheid, goede zeden, gebeden en alles wat verder tot de praktijk van een godvrezend leven behoort. Twijfel aan de volharding valt daarentegen te prijzen.'

Ik hoop dat u door de wat klassieke taal heen kijkt. Zeker zijn van je redding alleen door Christus, zonder bijkomende voorwaarden, leidt er per definitie toe dat je ruimte gaat geven aan je eigen zondige natuur. Dat zit in zo'n opvatting ingebakken.

En dan raakt er nogal wat beschadigd: onze houding tot God lijdt eronder, een heilig leven wordt erdoor aangetast, ons gebedsleven kwijnt weg, eigenlijk gaat het hele christelijke leven eraan kapot.

Natuurlijk is vaak geprobeerd daar een dam tegen op te werpen. Zeg vooral niet dat mensen zeker kunnen zijn van hun eeuwig heil. Dat kweekt luie mensen. Laat ze er maar voor blijven werken, al was het maar een beetje. Een eigen bijdrage kan geen kwaad. Dat houdt ze actief en onzeker tot op het laatste moment. Je weet tenslotte pas na je dood zeker waar je terecht komt.

Hoor de dwaling: 'De volharding van de echte gelovigen is geen geschenk van God, verdiend door Christus. Nee, dat is een voorwaarde, waaraan de mens moet voldoen' (V, Vvdd 1).

Het risico is niet denkbeeldig. Krijgen we als gereformeerden niet zomaar het verwijt van 'verbondsautomatisme'? Alsof je vanaf je doop kind van God bent, zeker... om vervolgens lauw en laks te leven. Kon ook Bonhoeffer niet mopperen op 'goedkope genade'? Genade als leer, als (denk)systeem; vergeving van je zonden als algemene waarheid, zonder dat die je leven echt verandert en brengt tot gehoor geven aan Jezus. En hebben heel wat mensen het leven in de kerk niet als moralistisch ervaren, als van buitenaf opgelegde voorwaarden, waaraan je hoorde te voldoen om goedkeuring weg te dragen? Ontstaat verlangen naar discipelschap ook niet zomaar in een kerk waar 20% actief betrokken is en de overige 80% lijkt mee te hobbelen?

Het risico zit in een eigentijds jasje dicht bij huis. Maar het is van alle tijden. Je hoort de spanning zomaar terug in vraag 64 van de Catechismus: 'Maakt deze leer de mensen niet zorgeloos en goddeloos?' Is dat waar? Maakt genade onverschillig? Dat lijkt soms wel zo.

Maar het antwoord is verrassend. En ook confronterend. Nonchalant? Dan heb je er echt nog niks van begrepen! Wie Gods genade ontvangt, is Hem eeuwige dankbaarheid verschuldigd (DL III/IV,15). En hij of zij brengt Hem die dank ook... Dat is ergens 'vanzelfsprekend'. 'Er is geen sprake van dat dit rechtvaardigend geloof de mensen onverschillig zou maken voor een vroom en heilig leven' (NGB art. 24).

Wanneer je gewoon opgaat in je eigen oude leven dan? Of wanneer 'geestelijke dingen' je geen bal interesseren? Wanneer Gods genade je lauw laat? Dan zou je je wel eens kunnen beroemen op iets wat je helemaal niet bezit. Dan wordt het hoog tijd voor bekering. Terug naar je Vader gaan, en zijn genade ontvangen. Diep verwonderd ontvangen. Genade maakt je tot een intens dankbaar mens. Volgeling van Jezus word je niet gedwongen, maar uit liefde. En uit verlangen. Het risico neemt Hij met liefde.

Dit nummer verschijnt aan het begin van het kerkelijke seizoen. Honderden keren en in duizenden gebouwen zal het gaan klinken: 'Genade voor jou en vrede.' Op tal van plaatsen zullen mensen zich als volgeling van Jezus oefenen in een deugdzaam leven.

Een verwonderd en genadevol seizoen gewenst!

Het zal wel gewoon tussen je oren zitten...

Gemeentebreed
Jan Blok

‘... en niemand hoefde Hem iets over de mens te vertellen, want Hij wist zelf wat er in een mens omgaat.’ (Johannes 2:25)

‘... wees blij met wie zich verblijdt, heb verdriet met wie verdriet heeft.’ (Romeinen 12:15)

Een mens heeft een lichaam, een ziel en een geest. Hij heeft ook een hart. Je lichaam kan goed functioneren, maar het kan het ook laten afweten. Als je ziek bent, besef je dat. Je hebt ook een hart, een ziel en een geest.

Het is lastig om te zeggen wat precies het verschil tussen die drie is. Maar dat is niet zo erg. Ieder voelt wel aan dat het om je binnenste gaat, je gevoelsleven, je emoties. Je innerlijk, je denken, je reacties, je geloof: ze hebben alles te maken met je ziel en je geest.

‘O, het zal wel gewoon tussen je oren zitten...’ Iemand die dat zegt, bedoelt te zeggen: Je moet je niet zo aanstellen. ‘Kom op, je moet niet zo piekeren, maar steek je handen uit je mouwen en kom in actie.’ Misschien herkent u het. Tussen je oren zitten je hersenen. Met die hersenen kan ook iets fout gaan. Er gaat dan psychisch iets fout. En er zijn gelukkig medicijnen die dat defect in je hersenen kunnen herstellen of verzachten. Er is therapie om je te helpen. Iets zit nooit zomaar ‘gewoon’ tussen je oren. Als je een conflict met je kinderen hebt, kan dat inderdaad tussen je oren gaan zitten. Als je in een (v)chtscheiding zit, kun je erop rekenen dat het tussen je oren gaat zitten. Stel dus alles in het

werk om dit soort conflictsituaties te voorkomen! Ja, ik besef dat dit gemakkelijker gezegd is dan gedaan. Het is vaak moeilijk om de ander uitnemen-der te achten dan jezelf. Moeilijk om de minste te zijn en de vrede te bewaren, als die ander in onvrede op jou reageert. Moeilijk ook om nog maar weer een mijl met die ander mee te gaan. Bid om de Heilige Geest die je de weg wil wijzen. En zie op Jezus die vele, vele mijlen met ons optrekt...

Al moet je ook bedenken dat sinds de zondeval niet alle conflicten zijn op te lossen.

Drank en drugs

Als je te veel drinkt of drugs gebruikt, gaat ook dat tussen je oren zitten. Je wordt stil of heel uitgelaten. Of agressief. Of onbetrouwbaar. Je wordt een ramp voor je omgeving en voor jezelf. Je huwelijk komt op de tocht te staan. Beter is het dus om ook dit soort situaties

te voorkomen. En te bedenken: de fles komt niet naar mij toe, maar ik kom tot de fles... Te veel drinken of drugs gebruiken is altijd een keus die je maakt! Een keus met je hart. Vaak is het ook een keus voor een andere heer, al besef je dat niet.

Het woord *verslaving* betekent dat je slaaf van iemand bent. Of slaaf van iemand. Het ergste bij drinken is niet dat je te veel drinkt.

Het ergste bij drugsgebruik is niet dat je cocaïne, GHB, hasj of paddo's, speed of XTC gebruikt.

Het ergste is dat je een andere heer krijgt. Jezus, je Heer wordt ingeruild voor een andere heer, een boze heer, een harde heer. Daarom zijn verslaafden vaak geestelijk ook zo moeilijk te bereiken. Hij/zij moet eerst van die andere heer/slavendrijver verlost worden. Dat zegt toch het woord *verslaving*? Je wordt slaaf van iemand. Je wordt niet alleen slaaf van iets (drank of drugs).

Daarom is verslaving zo erg. Dan zit het echt tussen je oren, en niet zo'n klein beetje ook! Daarom: weersta het begin. En bid om de reinigende en helende kracht van de Geest die je kan veranderen. Bid om de kracht van Jezus. Hij kijkt genadig door je heen.

Jezus' mensenkennis

Uit Johannes 2 blijkt dat Jezus bijzondere mensenkennis had. Hij weet wat in een mens omgaat en wat Hij aan iemand heeft. Dat is typisch een goddelijke eigenschap. De mens ziet aan wat voor ogen is, maar God ziet het hart aan (verg. 1 Sam. 16:7). God weet een mens in hart en nieren te doorgronden (Ps. 139; Jer. 17:10 en 20:12). Zo is ook Jezus. Jezus had het hart van Natanaël feilloos gepeild (Joh. 1:47v). Ook zijn vijanden doorziet Jezus (Joh. 5:41-42; 6:15 en 13:11). Goddelijke mensenkennis blijkt uit het gesprek met Nikodemus en met de Samaritaanse vrouw (Joh. 3 en 4).

Jezus weet wat in je hart omgaat. Hij weet wat tussen je oren zit. Hij wil je (op het gebed!) genadig bevrijden van je verslaving. Ook via de hulp van therapeuten. Bij Jezus word je weer mens!

Loesje zegt ergens: 'Ooit een normaal mens ontmoet? En beviel het?'

Sinds de zondeval is het misgegaan met ons lichaam: we kunnen ziek worden. Sinds de zondeval is het ook misgegaan met onze ziel en met onze geest. We raken psychisch van slag. We krijgen een

burn-out. We raken in onbalans. Of we worden heel blij. Ook dat is psychisch! Onze geest (= psyche) wordt dan heel blij. Elk mens is een psychisch wezen. Sinds de zondeval geldt: je wordt weer echt mens door Jezus. Door wedergeboorte.

Loesje vraagt: 'Ooit een normaal mens ontmoet?'

Ik zeg: Ja, Jezus!

Hij huilde met hen die huilen (Joh. 11:35).

En hij was blij met de blijden.

Dat mogen ook wij doen.

103

STICHTING WOORD & WERELD

Wees wijzer

Schriftstudies
over Spreuken

Drs. Hans de Wolf

Is het boek Spreuken wel bedoeld voor christenen van vandaag? Heeft het wel een christelijke boodschap? Het gaat nauwelijks of niet over genade en verlossing, maar over alledaagse zaken die niet direct met het evangelie lijken te maken te hebben. Bijna alles uit het dagelijkse leven komt aan de beurt.

In het boek Spreuken worden de tien geboden van God in allerlei omstandigheden toegepast. Daar is, zeg maar, het grote geld van Gods wet in het kleingeld van spreuken omgewisseld.

In het licht van het Nieuwe Testament gaan die spreuken nog des te meer spreken. Want zoals Paulus schreef aan de Kolossenzen, liggen in Christus 'alle schatten van wijsheid en kennis verborgen' (Kol. 2:3).

Vanuit die overtuiging worden in dit boek twintig spreuken voor het voetlicht gehaald. Met de bedoeling om te groeien in geloof en in wijsheid.

Prijs bij abonnement € 9,-.

Ook verkrijgbaar bij de boekhandel voor € 11,-

bestel via www.woordenwereld.nl of
www.bladenbox.nl (ook voor een abonnement)

Van de Beek over de schepping

Gelezen
Aryjan Hendriks

De theologische voliëre is ondanks alle bezuinigingen op universiteiten gelukkig nog goed gevuld. Er zijn vogels van diverse pluimage in. Er wordt nog heel wat afgetijlpt en gezongen. In dit bonte geheel strijkt er zo nu en dan een siervogel neer die meer dan de andere vogels de aandacht trekt.

Siervogel

Zo'n siervogel zou ik dr. Bram van de Beek willen noemen, emeritushoogleraar theologie van de VU Amsterdam, die al heel wat boeiend gezang in onze voliëre heeft laten horen. Onlangs verscheen er weer een turf van een boek over de scheppingsleer, dat mij vele uren heeft beziggehouden en bijzonder geboeid.

Van de Beek theologiseert echt in rapport met de vragen en problemen van deze tijd, hij gaat daarop in en zoekt antwoorden. Daarbij valt steeds weer zijn bijzondere geleerdheid op. Hij kent zijn theologische pappenheimers, weet de Schrift vaak verrassend te laten spreken en voert steeds weer de kerkvaders op om ons te laten zien hoe onze vragen ook de hunne waren. Juist dat geeft diepte aan dit boek. De Oude Kerk zingt mee!

Ik kan me voorstellen dat de lezers van ons blad denken: waarom ons vermoeien met het gezang van deze siervogel? Fijn dat er nog ernstig getheologiseerd wordt. Maar val daar ons niet mee lastig.

Mijn antwoord is: Van de Beek is een zeer belangrijke theoloog die behoorlijk invloed heeft. Soms hoor ik in een preek iets waarvan ik denk: Hé, dat heb je van Bram van de Beek!

Ik zal, beste lezer, u veel besparen. Houd dus moed. Het gaat me echt om de kern van wat de auteur stelt.

Aanvliegroute

Onze siervogel blijkt in deze studie een andere aanvliegroute te nemen dan in een eerdere publicatie, *De Adem van God. De Heilige Geest in kerk en kosmos* (1987). Toen kwam hij vanuit de pneumatologie (de leer van de Geest) naar

de schepping toe gevlogen en zag hij de Geest als oorsprong, bron en kracht van al wat aanzijn heeft en verweert hij 'dat de schepping door het Woord in de theologische bezinning veruit de prioriteit heeft boven die door de Geest'. Hij kwam zelfs tot de uitspraak: 'Het verdient voorkeur om te spreken over de kosmische betekenis van de Geest boven die van Christus' (p. 181).

Nu is de aanvliegroute anders: het is *Christus de Gekruisigde* bij wie we moeten beginnen om iets van de schepping en onze wereld te verstaan. De pneumatologie is dus achtergesteld en het is nu voluit de *christologie*!

Ik zeg: Geachte professor, uw veranderde navigatie is helder, maar u schiet tekort in de *verantwoording*. Het is nogal wat als je eerst zo veel bezwaar hebt tegen 'een louter christologisch concept' (p. 181) en later juist dit concept met zo veel elan verdedigt. Het is nu bij u echt: Christus en die gekruisigd.

Tweedeling

Omdat Van de Beek de schepping benadert vanuit het kruis, en het kruis

‘de gestalte van de schepping in deze wereld’ en Christus het ‘paradigma van de schepping’ noemt, gaat het bij hem mijns inziens al *direct* mis. Van de Beek wil niets weten van een driedeling: schepping, zondeval, verlossing. Er heeft volgens hem nooit een paradijselijke toestand bestaan, van een ‘staat der rechtheid’ is geen sprake (p. 131; vgl. p. 143). De mens is van het begin af een *zondaar*. Adam heeft nooit aan Gods roeping beantwoord (p. 158). Van de Beek voert Paulus op om zijn tweedeling te adstrueren. Er is een mens onder de zonde en er is een mens in Christus. ‘Van meet af aan is de mensengeschiedenis geschiedenis van de val. Er is geen mensengeschiedenis die geen zondegeschiedenis is. Er is geen wereldgeschiedenis die geen lijdensgeschiedenis is’ (p. 157). Van de Beek vergeet hierbij dat de apostel het duidelijk heeft over de mens *nu* na de zondeval en niet over de mens in het paradijs (vgl. Rom. 5)! De auteur is niet helder over de zondeval, dat wreekt zich, en hij ziet hier alles te veel vanuit het *kruis*!

Subversief wezen

Volgens Van de Beek schiep God de mens als een ‘subversief wezen’ dat nooit aan Gods gebod beantwoord heeft. De diepste identiteit van mensen is dat zij het gebod van God negeren en elkaar naar het leven staan (p. 284). Mijns inziens komt Van de Beek hier gevaarlijk dicht bij de gedachte dat God de *auteur* van de zonde is. Als Hij ons zo (revolutionair) geschapen heeft, wat kunnen wij dan aan onze val in zonde doen? Als we ‘*van nature*’ geneigd zijn God en de naaste op de tweede plaats te zetten, wordt de zonde dan geen noodlot? Van de Beek wil die kant van het noodlot niet op, hij benadrukt de keus van de mens. Maar ondertussen blijft die vraag branden als je niet met de Heidelberger gelooft dat God de mens *goed* en naar zijn beeld geschapen heeft, dat wil zeggen: in ware gerechtigheid en heiligheid (antw. 6 HC), dan

kom je met Van de Beek hierop uit, dat de mens van meet af een *zondaar* is geweest.

Christus de Gekruisigde

Daar heb je nou de theologische misser wanneer je zo exclusief vanuit het kruis van Jezus redeneert en Hem het ‘paradigma’ van de schepping noemt (p. 45). Van de Beek beargumenteert dat omdat Hij het Lam is ‘dat voor de grondlegging van de wereld is geslacht’ (vgl. 1 Petr. 1:20). Maar je kunt die uitspraak van Petrus toch niet gebruiken om de staat van de rechtheid te ontkennen? Adam en Eva hadden eerst nog geen ‘lam’ nodig, God zij dank werd het beloofd *nadat* zij gezondigd hadden. Doordat onze siervogel op het kruis aanvliegt, doet hij tekort aan alles wat Genesis 1 - 3 ons zeggen over het begin.

Theologische misser

Dr. A. van de Beek

Op Golgota zien we hoe wij mensen *geworden* zijn. Maar we moeten dat niet naar de *schepping* overbrengen. Dat de mens van meet af neigde naar opstandigheid, ziet Van de Beek in het licht van het kruis. Door zijn opstand kon Gods liefde zich openbaren. ‘Subversiviteit behoort bij de schepping, maar zij dient tot expressie van de liefde van God.’ Was die opstand er niet geweest, dan zou er ook geen kruis zijn geweest waar we zien hoe lief God de wereld had.

Van de Beek stelt de mens voluit verantwoordelijk, maar gaat mijns inziens hier een stap te ver als hij stelt dat God de zonde ook heeft *gewild* om zich in de gekruisigde Christus in zijn liefde te laten kennen. Dat lees je toch nergens in de Schrift?

Zeker, onze God is niet door de opstand in het paradijs overvallen. Ook dat alles ging niet buiten zijn eeuwige raad om. Maar je gaat echt te ver als je beweert dat Hij de zonde ook heeft gewild!

Jezus aan het begin

Een niet gering bezwaar heb ik wanneer Van de Beek het onderscheid tussen de Zoon als het *eeuwige* Woord en Jezus als het *vleesgeworden* Woord uit het oog verliest. Je ziet dat onderscheid zo duidelijk in de proloog van het Evangelie naar Johannes. Ook bij de apostel Petrus word je dat gewaar, wanneer hij schrijft dat Christus als het van tevoren

gekende Lam op een bepaald moment is *verschenen* (1 Petr. 1:20). Je ziet het ook bij Paulus, die zegt dat God zijn Zoon in de volheid van de tijd uitgezonden heeft om uit een vrouw geboren te worden (Gal. 4:4).

Doordat Van de Beek dit onderscheid niet honoreert, komt hij ertoe te zeggen: ‘Christus en Hij gekruisigd, staat aan het begin van alles’ (p. 94), dat Hij het paradigma van de schepping is en dat Jezus is ‘het centrum van het christelijke belijden van de schepping’.

Ik kan het niet anders zien dan dat hier iets grondig mis gaat. Jezus staat niet aan het begin. God staat aan het begin, Vader, Zoon en Heilige Geest, die ieder een

eigen aandeel hadden in de schepping (vgl. voor de Vader 1 Kor. 8:6, voor de Zoon Joh. 1:3, voor de Geest Gen. 1:2). Hij die ook aan het begin staat, is de *eeuwige Zoon*, die later om ons mens wordt en naar het kruis gaat.

Ik weet het: Paulus zegt dat door Christus alle dingen zijn geschapen (Kol. 1:16) en dat Hij voor alle dingen is, en dat alle dingen bestaan tezamen door Hem (Kol. 1:17). Maar dat wil niet tekortdoen aan wat de apostel schreef over de eeuwige Zoon (vgl. 1 Kor. 8:6; Fil. 2:6v).

Paulus maakt hier geen onderscheid om in het licht te stellen hoe groot onze Verlosser is.

Het leed

Wanneer Christus de *Gekruisigde* het 'paradigma' van de schepping is, wordt het leed volgens Van de Beek verstaanbaar. Het lijden en de gebrokenheid waarin wij delen, wordt helder als we onze lijdende Heer zien. Hij droeg dat alles. En zijn roep: 'Mijn God, mijn God, waarom hebt u mij verlaten', zijn de woorden van allen die lijden in deze wereld. Er overkomt ons niets vreemds, we moeten beseffen dat we *delen* in het lijden van Jezus (p. 445).

Mijn vraag is: kun je zo het *unieke* van Christus' lijden nog volhouden? Wanneer alle mensen die lijden, aan het lijden van onze Heer verbonden worden, waar blijft dan de *losprijs* die door Hem werd betaald?

Bovendien als Paulus het heeft over het delen in Christus' lijden, gaat het niet over de mensheid, maar over de *gelovigen* (vgl. Fil. 1:29). Wat Van de Beek over de mensheid zegt, past het Nieuwe Testament exclusief toe op hen die van Christus zijn. En gelukkig is het Nieuwe Testament daar niet zuinig over. Er wordt heel wat gezegd over de beproevingen die Gods kinderen ondervinden en wat het leed in hun leven wil uitwerken (vgl. Jak. 1:3; 1 Petr. 1:7).

Troost

Van de Beek heeft gelukkig ook troost. Want je zou van al het leed in de wereld moedeloos worden. Maar dat hoeft niet. Ook hier wijst Van de Beek op het licht dat van het *kruis* over het lijden in en aan onze wereld valt. Als we deelhebben aan Jezus' lijden, zullen we ook delen in zijn verrijzenis. Er is een heerlijkheid die komt. Eens is alle leed voorbij en worden tranen gedroogd! In die hoop mogen we leven. 'Omdat christenen weten van het eeuwige leven, kunnen zij de duisternis van de aarde onder ogen zien' (p. 465) en het leven *aanvaarden* zoals we het nu ontvangen.

In die aanvaarding gaat Van de Beek nogal ver. Bij hem vind je niks van het 'Voorwaarts christenstrijders...!' Of van A. Kuypers strijd om de maatschappij te leggen aan de voeten van de Heer, om van K. Schilders cultuurmandaat nog maar niet te spreken.

Want die aanvaarding geldt ook voor de *sociale* structuren. Geen actie om die te

veranderen, nee, 'Ze worden aanvaard zoals ze zijn om in de concrete context te leven als christen' (p. 472).

Hier riekt het voor mijn smaak bij Van de Beek toch wat *dopers* en voel ik mij meer thuis bij de betogen die onze professor Roel Kuiper (TU Kampen) houdt. We hebben als christenen ons ook in te zetten voor de samenleving en verandering te zoeken zo veel het kan. Met aanvaarding zijn we er niet!

**Met aanvaarding
zijn we er niet!**

Dat zou voor Calvijn onverteerbaar zijn. Juist tegenover de dopersen met hun 'in de wereld is het niet', sprak hij over de glorie van onze God, die nog steeds uitstraalt in de geschapen kosmos (vgl. *Institutie* 1,5,5). De echo daarvan vind je in artikel 2 NGB met haar 'prachtig

boek'!

Nee, wij zullen als christenen met onze actie een nieuwe wereld niet bewerken. Daarin

heeft Van de Beek gelijk. Maar dat betekent niet dat we juist omdat we *hoop* hebben, ons niet moeten inzetten voor de 'kleine vrede' (J. Douma) in stad en land (vgl. Jer. 29:7).

Zwanenzang?

Ik heb erg veel moeten laten rusten. Mijn bedoeling was om de *kern* van wat Van de Beek betoogt, te begrijpen en te weerleggen. Een siervogel is

in deze studie opnieuw tot ons neergedaald. Een siervogel die verrast met zijn boeiende theologische exercities, zijn originele uitleg van passages uit de Schrift en zijn citaten uit de kerkvaders. Maar een siervogel die het verdient om *kritisch* gevolgd te worden in zijn vluchten, die soms rakelings langs een onschrijftuurlijke afgrond gaan. Ach, wat heb ik als theologische mus veel van de siervogel geleerd. Maar zelfs een mus blijft alert en laat zich niet zomaar verschalken.

Ik hoop dat met name onze predikanten dit boek lezen. Het leert je preken in rapport met deze tijd. Van de Beek stelt die tijd telkens weer aan de orde, ook al geeft hij niet altijd de juiste antwoorden. Ik besluit met een eresaluut aan deze siervogel en hoop dat dit leerzame boek niet zijn zwanenzang is.

Dat doperse trekje ontwaar ik ook wanneer Van de Beek deze wereld niet wil zien als 'schouwspel van Gods heerlijkheid'. Van de *kerk* zegt hij dat wel, zij is het lichaam van Christus en in haar zien we de krachten van de toekomstige eeuw. Maar in de *wereld* heeft God altijd het gelaat van de Gekruisigde.

N.a.v.: Dr. A. van de Beek, *Een lichtkring om het kruis. Scheppingsleer in christologisch perspectief*, Zoetermeer, Boeken-centrum, 2014, ISBN 9789021143668527, 560 pag., prijs € 34,50

Nieuwbouw

*Steen en stoffigheid. Betonnen blokken
worden woning. Kooi verrijst op kooi.
In de volte waar wij zullen hokken
loert de leegte nu al op haar prooi.*

*Krantenschrijvers fronsen. De neurosen
druipen straks als vocht de muren af.
Kroon der schepping, wilt gij hier verpozen
Op uw speurtocht tussen wieg en graf?*

*Sociologen, kom maar wijsheid winnen.
Psychologen, tracht gerust te spieden.
Boor uw blik in wat reeds vaag zich toont!*

*Woon ik er, mij schiet het lied te binnen
dat de Heer zijn zegen wil gebieden
in beton zelfs, zo er liefde woont.*

A. Marja

Uit: *Van de wieg tot het graf* (1963)

De ene Vinexwijk verrijst na de andere.
Daarover gaat dit indringende vers ook.
Prachtige regels, zoals:
'De neurosen druipen straks als vocht de muren af'
maar ook met een schitterend slot.

Samenwonen erg? Als je maar vroom bent

In het blad *De Nieuwe Koers* (van april 2015) wordt door Sjoerd Wielenga aandacht gegeven aan het thema samenwonen. Hij koos als titel: *Samenwonen? 'God betrekken in je relatie is het belangrijkste'*. Ik had het al even liggen, maar had geen ruimte het eerder te plaatsen omdat ik in de vorige afleveringen zo uitvoerig de discussie over 'Genesis 1 - 3 en evolutie' heb willen weergeven. Er is overigens een overeenkomst tussen beide onderwerpen: de opvattingen erover verschuiven snel binnen de zogenaamde gereformeerde gezindte. In het genoemde artikel wordt een stel geïnterviewd dat vooraf aan hun huwelijk heeft samengewoond. *Zijn* ouders (Geref. Bond) waren daar ongelukkig mee. *Haar* ouders (GKv) vonden het best. Het stel had ervoor gebeden. Als God het niet goed zou vinden, dan zouden ze er wel onrustig van geworden zijn. Maar het tegendeel gebeurde. Zij: 'Blijkbaar vervloekt God zo'n keuze niet per se. Het voelde vanaf het begin heel goed.' Tja. Kerkelijke moeilijkheden hebben ze niet ondervonden. Ik laat dit deel van het artikel verder voor wat het is, inclusief de info die gegeven wordt uit een onderzoek

van het ND uit 2012 (bijv.: slechts een kwart van de onderzochte CGK- en GKv-kerkenraden kiest voor tucht bij samenwonen). Wat me het meest trof, was namelijk het interview met twee predikanten. Eén uit de NGK en één uit de GKv. Wanneer ik mijn leeservaring moet samenvatten met één woord, dan zou ik bij de NGK-dominee kiezen voor: *verbijsterend*. En bij de GKv-dominee: *teleurstellend*. Maar de lezer oordele zelf. Eerst wordt signaleerd dat de kerkelijke ruimte voor samenwonen steeds groter wordt. Waarom? En welk verhaal komt in de plaats van het oude verhaal? Dan gaat het zo verder:

Maikel de Kreek (39) is predikant van de Nederlands Gereformeerde Kerk in het Gelderlandse Doetinchem en Simon van der Lugt (52) van de Gereformeerde Kerk vrijgemaakt van Delft. Beiden hebben gemeenteleden die samenwonen. De Kreek is 'het stadium gepasseerd om na te denken over de vraag of je mag samenwonen of moet trouwen,' zegt hij. Van der Lugt wil graag dat ze trouwen, maar ziet samenwonen op zichzelf niet als een grote zonde.

Hameren op regels

Waarom is De Kreek dat stadium voorbij? 'Belangrijker is dat de mensen zelf dat stadium óók allang zijn gepasseerd,' zegt hij. 'Dat komt omdat we jarenlang bijbelse teksten te veel beoordeelden op wat mag, maar vooral op: wat mag niet? Met het wijzen op de regels blokkeer je een gesprek. Zoekers snappen daar niets van.'

Belangrijker dan de kwestie of je 'wel of niet mag samenwonen' vindt De Kreek de vraag: betreft een samenwonend stel God en de gemeente bij de relatie? Zeker in een missionaire context kan de kerk niet meer blijven hameren op het aambeeld dat samenwonen niet deugt, stelt De Kreek. 'Het mooiste is als ze voor het huwelijk kiezen, maar zo niet, dan maakt me dat niet uit. Het belangrijkste is dat ze God in hun relatie betrekken en Jezus volgen.'

De vraag is of De Kreek niet te gemakkelijk voorbijgaat aan de bijbelse lijn over het huwelijk. Jezus volgen kan ook juist betekenen dat je ervoor kiest om te trouwen. Het verhaal is bekend: de Bijbel spreekt consequent van een huwelijk en vergelijkt daar zelfs de relatie tussen God en de gemeente mee. Bovendien

staat dit publiekelijk gesloten verbond in het licht van het toekomstige Koninkrijk – de bruiloft van het Lam. Een levenslang huwelijk is toch minder vrijblijvend dan samenwonen? ‘Helemaal waar. Ik ken die prachtige bijbelteksten uiteraard ook. Maar waarom gelden die alleen voor het burgerlijk huwelijk? In een samenlevingscontract leg je ook een belofte af. En een huwelijk is ook niet per definitie levenslang, weten we. De stellen die ik spreek vinden samenwonen helemaal niet vrijblijvend; ze zeggen: ik wil met jou samen verder; maar we geven geen feest voor twintigduizend euro.’

Ook Simon van der Lugt constateert dat stellen samenwonen niet vrijblijvend vinden. Maar sterker dan De Kreek hecht hij aan het burgerlijk huwelijk. Belangrijker dan dat vindt hij dat er een duidelijk onderscheid gemaakt moet worden tussen het gedrag en de bijbelse waarden van een stel. In 2012 schreef hij er een kerkenraadsnotitie over. Het gaat de Delftse kerkenraad allereerst niet om de vorm van de relatie – getrouwd of samenwonend – maar om de vraag of vriend en vriendin bereid zijn om met God te leven en zich willen laten onderwijzen door de kerkenraad. Maar dat wil niet zeggen dat het de kerkenraad niet uitmaakt of je nu trouwt of samenwoont, vertelt Van der Lugt. ‘We stimuleren samenwonenden om te trouwen, omdat dit volgens ons de meest bijbelse manier is. We gaan in gesprek over de bijbelse waarden van relaties. Dat zijn bijvoorbeeld: heb je een exclusieve relatie, blijf je elkaar levenslang trouw, vorm je een gezin in de samenleving en de gemeente en weerspiegelt je relatie die van God en Zijn gemeente?’

Stamhoofd

Het is Van der Lugt te gemakkelijk om het burgerlijk huwelijk één op één gelijk te stellen aan het bijbelse huwelijk. ‘Veel

mensen denken dat het burgerlijk huwelijk naadloos aansluit op de bijbelse tijd. Maar destijds werd je uitgehuwelijkt, en werd het huwelijk gesloten door een stam- of familiehoofd. Weer later zou de kerk eeuwenlang huwelijken sluiten, in plaats van de overheid. Ons huidige burgerlijke huwelijk is relatief nieuw. Kortom, er zijn verschillende culturele vormen en je kunt niet zeggen: er is maar één vorm en alles wat daarvan afwijkt is slecht.’

We moeten ons dus niet blindstaren op een vorm en op gedrag, stelt Van der Lugt, maar op de waarden erachter. ‘Het simpele feit dat mensen niet trouwen maar samenwonen, is geen reden tot alarm. Maar als een stel zegt: “Wij bepalen zelf wel wat we doen en wat de

baar voor dat een stel er zó instaat. Het kan ook zomaar gebeuren dat als een stel hun partnerschap laat registreren we dat in de kerk willen bevestigen en vieren.’

Zo ziet Maikel de Kreek het ook. ‘Dan zeg ik: hartstikke tof dat jullie voor elkaar kiezen en ga met Gods wijsheid. We bidden voor hen tijdens een reguliere kerkdienst. Kortom, we maken het kenbaar in de gemeente in plaats van er een taboe van te maken.’

Missionaire praktijk

Voordat hij in Delft gemeentepredikant werd, was Van der Lugt dertien jaar in Rotterdam werkzaam als missionair predikant onder Surinaams-Hindoestanen. Daar kwam zijn bezinning op cultuur,

waarden en gedrag op gang, vertelt hij. ‘Door mijn confrontatie met andere culturen heb ik meer oog gekregen voor verschillende vormen die dezelfde bijbelse waarden belichamen. De zoektocht naar iemands bezieling geeft meer focus en levert veel spannender pastorale gesprekken op dan te hameren op iemands gedrag.’

Bijbel ervan zegt interesseert ons niet”, dan is er wél reden voor alarm! Maar we merken he-le-maal niet dat stellen niet met ons willen praten.’

De kerkenraad van Delft ziet samenwonen an sich dus niet als een publiekelijke zonde en zal samenwonende gemeentelieden dan ook niet van het avondmaal houden; als een huwelijk volgt, kan dit ook kerkelijk worden bevestigd. Samenwonen blijkt ‘nogal eens een keuze te zijn zonder veel reflectie vanuit het geloof,’ constateert Van der Lugt. Mensen hebben vooral praktische of financiële redenen. Maar stel nu dat een stel zegt: ‘Als samenwonenden streven wij ernaar om naar bijbelse waarden een relatie te vormen. Het enige wat ontbreekt is het boterbriefje.’ Wat dan? Van der Lugt: ‘Ik heb dat nog niet meegemaakt, maar als dat ooit gebeurt dan zijn we er dank-

Ook bij De Kreek kleuren persoonlijke ervaringen zijn huidige opvattingen over relatievorming. Zijn ouders kwamen op latere leeftijd tot geloof en hij werd als jongen van twaalf jaar gedoopt. ‘Toen ik tot geloof kwam, zag ik dat mensen de kerk verlieten omdat ze moe werden van het oordelen over tal van thema’s. Als we in 2035 niet de deuren willen sluiten moeten we wat veranderen. Ik wil dat mensen bij Jezus komen in plaats van zich van Hem af te schoppen.’

In een missionaire context kun je niet om samenwonende stellen heen, menen de predikanten. ‘Ik kom vrijwel geen stellen tegen die allebei een christelijke achtergrond hebben,’ zegt De Kreek. ‘Vaak komen veel mensen via hun gelovige partner tot geloof; maar wonen ze allang samen. Wie ben ik om dan te zeggen: ga uit elkaar, haal eerst het

boterbriefje en dan mag je weer samenwonen?’

Dat roept de vraag op of een kerkenraad in naam van God het – ook in een missionaire context – nog ergens niet eens mee mag zijn. Mag dan alles? De Kreek: ‘Ieder mens heeft zich te verantwoorden aan God. Natuurlijk kan ik als kerkelijk leider sturen. Maar ik wil geen oordeel vellen of tucht toepassen bij samenwonen. Zoiets is wél aan de orde bij zaken als overspel of onenightstands. Daarin ben ik niet zo tolerant.’

Als predikant ziet De Kreek dus geen vermanende rol voor zichzelf weggelegd, maar een begeleidende. ‘Ik wil naast die twee mensen staan en vragen: hoe leef je je relatie met God? Ga je samen bidden, lees je samen uit de Bijbel? Veel mensen zien hun geloof als een privé-kwestie die ze niet delen met anderen, zelfs niet binnen een relatie. Dat geldt ook voor getrouwde mensen. Daarom voer ik vijf gesprekken met stellen die gaan trouwen of samenwonen. Vaak zitten daar partners bij die niet of nog niet geloven. Geweldig om dat gesprek aan te gaan!’

In Delft kwamen samenwonende stellen tot geloof en werden ze lid van de gemeente. Van der Lugt: ‘Het gedrag van mensen is geen voorwaarde om toe te treden tot onze gemeente. Na pastorale gesprekken trouwen mensen dan vaak alsnog.’

Droom

Het gaat de beide predikanten dus allereerst niet om de juridische kant, maar om de geestelijke kant van de relatie. Maar zo hebben ze het als theologiestudenten niet geleerd in de collegebanken van Apeldoorn (De Kreek) en Kampen (Van der Lugt). De Kreek: ‘Daar leerde ik de regels en dat wie zich daar niet aan houdt, schuldbelijdenis moet afleggen. Maar de praktijk blijkt weerbarstiger dan de theorie.’ Van der Lugt geeft toe dat hij, toen hij begon als predikant, zenuwachtig werd als iemand samenwoonde. ‘Maar destijds vonden we het als vrijgemaakten ook al heftig als iemand trouwde met iemand uit de christelijk-gereformeerde kerk...’

Hij wil maar zeggen: door de tijd heen vindt er een verschuiving van standpunten plaats. Hoe reageert Van der Lugt nu op mensen die bang zijn voor een hel-

lend vlak en menen dat de kerk door zijn benadering in verval raakt? ‘Dan zeg ik: word wakker uit je droom. Realiseer je dat de kerk in elke tijd moet kijken hoe we Gods woord toepassen. Er is geen boven de cultuur uitgaande huwelijksnorm die we moeten handhaven. Dat getuigt van onbekendheid met je eigen geschiedenis. Bovendien heb je geen keuze in deze dynamische tijd. Neem je verantwoordelijkheid en vertrouw op Gods Geest. Ik heb geen enkel gevoel dat we afglijden tot een waterig christendom.’

Het lukt me niet helemaal de wat sarcastische gedachte te onderdrukken: dit is zeker ook weer zo’n mooi voorbeeld van hermeneutische overeenstemming tussen Gkv en NGK waarbij je tot verschillende praktische keuzes kunt komen? En trouwens ook van die binnen de Gkv zelf...

Het is overigens merkwaardig (en tekenend!) om te zien hoe ook weer bij dit onderwerp het plaatselijk handelen van kerkenraden momenteel vaak een eigen koers zoekt en volgt, zonder zich nog veel aan te trekken van wat de koers in de gezamenlijke bezinning is. Terwijl in Delft de uitgeholde status van het burgerlijke huwelijk kennelijk een argument vormt om over andere relatievormen maar niet meer al te moeilijk te doen (laat staan tucht te oefenen), is dat in de officiële landelijke bezinning een reden voor de discussie: moeten we juist niet toe naar een kerkelijke vorm van huwelijksluiting die meer en stringenter is dan wat de overheid momenteel doet?

En de tucht? Ach, welke kerkenraad waagt zich nog aan tuchtmaatregelen zolang mensen toch hun eigen gang gaan, maar daarbij ‘natuurlijk’ wel blijven zeggen in God te geloven en aangeven ervoor gebeden te hebben? En je goede gevoel bij wat je doet, komt vast ook van de HERE... Wie durft daar nog aan te komen?

NaderBekeken

Nader Bekeken is een periodieke uitgave van de Stichting Woord en Wereld en verschijnt 11 x per jaar. De Stichting geeft tevens een serie cahiers uit tot versterking van het gereformeerde leven.

Dagelijks bestuur van de Stichting Woord en Wereld

Voorzitter Dr. ir. H.B. Driessen
Secretaris W. Hindriks
Penningmeester W.A. Dreschler

Redactie Nader Bekeken

Hoofdredactie Drs. J.W. van der Jagt
Eindredactie Drs. G. den Dulk
M.J.A. Zwikstra-de Weger
Redactie Dr. A. Bas
Drs. H.J. Boiten
Ds. C. van Dijk
Ds. P.L. Storm

Redactiesecretariaat

Dr. J. Kooistra
Hemsterhuislaan 3, 9752 NA Haren
Tel. 050 - 5344508
Mail: redactie@woordenwereld.nl

Medewerkers Nader Bekeken

Ds. S.M. Alserda, Hoogkerk
Ds. J. Beekhuis, Hoogeveen
Ds. C. van den Berg, Amersfoort
Ds. H. van den Berg, Berkel en Rodenrijs
Drs. L. Bezemer, Wezep
Drs. F.J. Bijzet, Kaapstad, ZA
J.H. Bollemaat, Dalfsen
A.C. Breen, Armadale, WA
Drs. E. Brink, Waddinxveen
Drs. J.J. Burger, Veenendaal
Ds. H. Drost, Zwijndrecht
Drs. B.P. Hagens, Soest
Dr. A.N. Hendriks, Amersfoort
Prof. dr. P.H.R. van Houwelingen, Kampen
Drs. A. Kamer, Hoogland
Prof. dr. G. Kwakkel, Kampen
A. van Leeuwen, Papendrecht
Drs. H. van Leeuwen, Berkel en Rodenrijs
Ds. P. Niemeijer, Rijnsburg
Ds. R.Th. Pos, Rijnsburg
Ds. P. Schelling, Amersfoort
G.J. Schutte, Zeist
G. Slings, Lelystad
J. Veenstra, Emmen
Dr. H. Veldman, Zuidhorn
Ds. J. Wesseling, Putten
Dr. W.F. Wisselink, Almelo
Drs. Joh. de Wolf, Amersfoort
Ds. G. Zomer Jzn., Waardhuizen

Vormgeving, prepress, fotografie:

Studio Bert Gort, Leek
Internet: www.woordenwereld.nl
Hier is een register op alle jaargangen beschikbaar

Druk: Koninklijke BDU Barneveld

CD: Nader Bekeken is ook op CD verkrijgbaar.
Inlichtingen: Chr. Bibl. voor Blinden en Slechtzienden,
postbus 131, 3850 AC Ermelo, tel. 0341-565 499

Opgeve en vragen over abonnementen:

Abonnementen (nieuw, wijziging, beëindiging):
1. via internet:
www.woordenwereld.nl en www.bladenbox.nl, uitsluitend voor het opgeven van nieuwe abonnementen.
www.aboland.nl, voor alle overige wijzigingen
2. schriftelijk:
Abonnementenland, Postbus 20, 1910 AA Uitgeest
3. telefonisch:
0900-ABOLAND of 0900-226 52 63 (€ 0,10 p/m).

Beëindiging abonnement:

Via www.aboland.nl, per post of per telefoon (gegevens hierboven), tenminste 4 weken voor het einde van de abonnementsperiode.

Bezorgklachten kunt u melden op
www.sandd.nl/klantenservice/hulp-nodig/

Kijk voor meer informatie en uitgebreide abonnementsvoorwaarden op www.woordenwereld.nl

Abonnementsprijzen:

Nader Bekeken	34,00
Nader Bekeken + vier cahiers	67,00
Nader Bekeken studenten	16,00
Nader Bekeken PDF (buitenland)	16,00
Cahiers bij abonnement (per jaar)	36,00
Cahiers, losse verkoop	11,00

Bankrekening: NL 35 ABNA 0592 9319 27

BIC-code: ABNANL2A

Deze tarieven gelden bij machtiging (automatische incasso). Voor betaling per acceptgirokaart of per eigen overschrijving geldt een opslag van € 2,-

Bankrekeningnummer voor giften: NL42 RABO 0324 6259 01

De stichting Woord en Wereld heeft geprobeerd alle rechthebbenden te achterhalen en in te lichten. Mocht de vermelding van eigenaar of copyright onjuist of onvolledig zijn, neemt u dan contact op met de redactie.

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd worden en/of openbaar gemaakt worden zonder schriftelijke toestemming van de redactie.

ISSN 1380 - 3034

Zuid-Afrikaanse nuchterheid

Niet alleen in de Gereformeerde Kerken in Nederland, ook in Die Gereformeerde Kerke in Zuid-Afrika (vaak de 'Dopperkerke' genoemd) is de vraag of ook vrouwen alle kerkelijke ambten bekleden mogen, een belangrijk punt op de agenda. Langer al dan in Nederland: al zo'n dertig jaar.

Begin dit jaar kwam het weer aan de orde in de Sinode van Potchefstroom 2015. En ditmaal besloot de synode tot een opmerkelijke move, namelijk de instelling van de 'Speciale' Synode van een beperkt aantal afgevaardigden, die net zo lang zich over dit heikel punt buigen moet tot er een voor allen aanvaardbaar standpunt is ingenomen. In *Die Kerkblad* (het maandblad van de Dopperkerke) van april 2015 wijdde prof. Johannes Smit van de Theologische Skool in Potchefstroom een artikel aan dit besluit. Hij roept op tot nuchterheid. De nuchterheid:

... dat we onze eigen verwachtingen m.b.t. een uiteindelijk besluit eerst maar een poosje temperen. (...) In verschillende theologische en kerkelijke tradities is er geen duidelijk antwoord op de vraag of ook vrouwen in alle ambten mogen dienen. Veel debatten hierover in kerkgemeenschappen buiten onze Gereformeerde Kerken in Zuid-Afrika duren al langer dan bij ons. Een nuchtere blik eist van ons dat we elkaar blijven vasthouden en de zaak niet onnodig op de spits drijven.

Een doorslaggevende reden om veel geduld op te brengen in deze zaak is volgens prof. Smit:

... dat synodebesluiten over de kerkelijke leer, over aspecten van de kerkregering en over ingewikkelde theologische vraagstukken niet verondersteld zijn om elke keer weer na een paar jaar tijdens

een volgende synode herzien te worden. De bedoeling is dat de kerken over dit soort vraagstukken een duidelijk besluit behoren te nemen dat in overeenstemming met de Schrift is. Maar wat vanuit

Potchefstroom, Town Hall,
Potgieter Street

de Schrift voor vandaag geldt, is niet morgen of overmorgen al weer ongeldig. Wat werkelijk vanuit de Schrift verantwoord is, geldt voor vandaag en voor de toekomst. Dat betekent niet dat synodebesluiten de canon zijn. Synodebesluiten kunnen veranderd worden. Maar de bedoeling blijft altijd om over elke zaak een duidelijk besluit overeenkomstig Gods Woord te nemen dat de toets van de tijd kan doorstaan. Het zal de Gereformeerde Kerken in Zuid-Afrika geen stap verder helpen als voor- en tegenstanders van de vrouw in het ambt elkaar wantrouwen, etiketteren en van elkaar vervreemden. Er is uiteindelijk geen andere manier dan dat we de verschillende argumenten (blijven) toetsen, dat we met elkaar het gesprek blijven voeren tot we samen meer inzicht in de materie verkregen hebben.

Zolang het internationale debat over deze zaak niet geleid heeft tot een duidelijk en (algemeen) aanvaardbaar

standpunt binnen de verschillende kerken en tradities, acht prof. Smit de tijd niet rijp voor al wel een zogenaamde finale beslissing daarover door de Dopperkerken.

Prof. Smit heeft ook grote moeite met het besluit om deze (en daarna ook andere!) heikele zaken door een 'speciale' synode te laten beslissen. Nuchterheid gebiedt om te beseffen dat daarmee het probleem alleen maar verschoven is, met weinig hoop op een uiteindelijke oplossing.

Het helpt niet om nieuwe structuren te scheppen in de verwachting dat de structuur het probleem zal oplossen. Bovendien zijn 'speciale' synoden een structuur die niet binnen de Kerkorde afgesproken is. Het is onvermijdelijk dat de beoogde 'speciale' synoden uiteindelijk 'super' synoden worden die op geen enkele manier tot verantwoording geroepen kunnen worden. Bovendien zijn het verkleinde synoden, oftewel synoden met een beperkte afvaardiging. Daardoor vestigt zich een oligarchie (regering door enkelingen) binnen de kerken onder de naam van 'speciale' synode.

Prof. Smit komt tot de slotsom, dat zijn kerken er wijs aan doen om in hun volgende gewone synode te besluiten dat ze bereid zijn om in deze zaak veel geduld aan de dag te leggen. En om ook samen naar een kerkrechtelijk verantwoord mechanisme te zoeken dat voorkomt dat deze zaak in elke volgende synode op de spits gedreven wordt. Een dergelijke geestelijke nuchterheid zou ook de Gereformeerde Kerken in Nederland goed doen.

Ds. F.J. Bijzet is predikant te Bellville/Kaapstad Z.A.

U kunt ons steunen door uw voor de belasting aftrekbare giften te storten op rekening NL42 RABO 0324 6259 01 ten name van de Stichting Woord en Wereld te Hardinxveld-Giessendam. Zij die de stichting testamentair willen gedenken, kunnen gebruikmaken van de volgende formulering: Ik legateer (... bedrag invullen ...) vrij van kosten aan de Stichting Woord en Wereld, statutair gevestigd te Haarlemmermeer. Wij zijn een ANBI-instelling.

@NaderBekeken

www.facebook.com/naderbekeken

www.woordenwereld.nl